

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

SAMLINGER

TIL

JYDSK HISTORIE OG TOPOGRAFI.

IX. BIND. 1882—83.

UDGIVET

AF

DET JYDSKE HISTORISK-TOPOGRAFISKE SELSKAB.

AALBORG.

FORLAGT AF MARINUS M. SCHULTZ
OG TRYKT I STIFTSBOGTRYKKERIET.

Nogle Afskrifter vedrørende Vingegaard, Viskumgaard, Tjelegaard og Bigumgaard

I Slutningen af det sytende Aarhundrede.

Ved Evald Tang Kristensen.

At der til de fleste af vore Herregaardes Historie i ældre Tid er alt for lidt Materiale nu for Haanden, til at man kan faa et nogenlunde sammenhængende og fyldigt Billede deraf, kan ikke forundre nogen, som ved, hvor hensynsløst man forhen handlede med Dokumenter og alle skriftlige Optegnelser. Men jo nærmere man kommer vor Tid, jo fyldigere skulde man med Grund kunne forudsætte, at Materialet maatte blive, og med Hensyn til vore større Herregaarde maatte der dog antages, at Ejerskifter, Magelæg, Udstykning af Bøndergods o lign. i *de sidste to Aarhundreder* skulde kunne ordentlig oplyses. Dette er imidlertid saa langt fra Tilfældet, at der endog staar saare meget tilbage at ønske i saa Henseende, og man faar uvilkaarlig Indtrykket af, at Topografi og Historie endog i saa nærliggende et Tidsrum have haft meget faa Dyrkere og ere blevne grumme stifmoderlig behandlede, saa at en stor Del, der i Virkeligheden har haft og endnu har gjennemgribende Betydning, enten er kommen til os som gaadefulde Spørgsmaal eller endog er saa godt som bleven overgivet til Forglemmelse.

Derfor kunne saadanne Smaatræk og Optegnelser ogsaa faa Betydning, der ved første Øjekast synes temmelig ubetydelige, og af den Grund har jeg da taget efterfølgende

Afskrifter, som angaa de i Overskriften nævnte fire Gaarde i Nørlyng og Sønderlyng Herreder, de tre i sin Tid tilhørende Erik Grubbe til Tjele, Nørbæk og Gammelgaard. Han var længe Stiftslensmand i Aarhus (1637—47), men levede i sin høje Alderdom paa Tjele »i mange Aar«, som D. Atl. siger, og var da Enkemand, thi hans Hustru, Maren Juel, døde allerede 1647. Naar J. P. Jakobsen i sin Bog »Fru Marie Grubbe« omtaler hans Husholderske, Ane Jensdatter, og med levende Farver skildrer hendes Forhold til Herren paa Gaarden, saa kan noget heraf nok være historisk sandt. Den i efterstaaende Udskrift af Sønderlyng Herreds Tingbog 1679 nævnte Ane Jensdatter maa nok være den samme Person, og naar der siges, at hun har en Tjener i Mollerup, saa kan det være rimeligt nok, at denne forud har været Erik Grubbes Tjener, og at hun ved en ikke ringe Indflydelse paa Herren har erhvervet sig ham og maaske endnu flere¹⁾.

Thisdagen dend 12 Februarj [1679]. Till otte Mend (Navnene nævnes). Wand med Jens Chrestensen i Vinge paa Ane Jensdatters Vegne paa tielle med Fuldmacht, saaledis, efftersomb Ane Jensdoter paa tielle haffuer ladet hindis tienerre Jens Chrestensen i Mollerup steffne till i dag till sønderlæng heridtzting Att Møde, imuod Domb hun offr hantemb achter at lade forhuerffue, och tage beschreffuet, for hans Restierende schyld och landgild Saa vell somb Arbedspeng som till Mouridtzdag sist forleden Var forfalden, som er for it $\frac{1}{2}$ suin 1 Slidr hestgrstr $2\frac{1}{2}$ Slidr, och Arbedspeng $4\frac{1}{2}$ Sl daller er till hobe 8 Slete daller, huilche penge hand ey effter Mange der omb gjorde paamindelser haffr villet betalle huor for Jens Chrestensen i Vinge haffr i dag paa forⁿ ting paa hindis Vegne at seete i Rette och formeene At forⁿ Jens Chrestensen i Mollerup Jou plichtig er och bør Inden 15 dage at betalle forⁿ 8 slete daller till forⁿ Ane

¹⁾ I Farstrups og Axelsons Dagbøger (Aalborg 1813) findes under Aar 1685 indført følgende: »Anne Jens Datter, fød i Foulum Præstegaard i Synderlyng Herred, som i lang Tid havde holdt Hus for Eriich Grubbe paa Tiele, døde i dette Aar in December paa Neder-Hvolris i slette Vilkaar. Ligger begravet udi Bierregrav Kirke ved Leulbro.« — Heraf ses, at hun forinden var kommen ud af Tjenesteforholdet til og Samlivet med Erik Grubbe.

Jensdater eller och der effter At lide Namb och Tag udi hans bo, goods och beste løs Øre huor det Er eller findis Kand effter Resesen och der paa at Verre domb begierendis

Erik Grubbes to endnu levende Døtre, der vist vare hans eneste Arvinger, vare den Gang forlængst bortgiftede, den ene til Arnfeld, den anden til Gyldenløve og senere til Palle Dyre til Trinderup, som 1682 købte Gammelgaard af sin Svigerfader. Et Portræt af denne eller hans Fader hang for c. 10 Aar siden endnu paa sidstnævnte Gaard. At Erik Grubbe 1681 har ejet Vingegaard, er sikkert nok, men hvornaar han har erhvervet sig den, ser jeg mig ikke i Stand til at oplyse. Den beboedes 1683 af en Jomfru Karen Lykke, men hun har sandsynligvis haft den overladt til Brug og drevet Avlen ved sin Fuldmægtig Peder Christensen, eller ogsaa har han været Forpagter med den Forpligtelse at give Jomfruen Bopæl paa Gaarden, idet hun saa har staaet i et eller andet Slægtskabs- eller Venskabsforhold til Ejeren.

Her meddeles nu et Syn over *Vingegaard*, som under 10de Maj 1681 findes indført i Tingbogen. De i Begyndelsen af Stykket nævnte Mænd er de hver Tingdag til Stede værende Ottemænd eller Stokkemænd, og Optegnelsen af de Forhandlinger, der fandt Sted, indledes saa godt som altid med de Ord: Til Ottemænd o. s. v.

Till Otte Mend Effterschreffne Anders Madsen I Sønderbeggaard peder pedersen boe Christen Jørgensen och Niels Andersen i forn. Sønderbeg Ib Chrestensen i hamershøff tomes Jensen i Føflumb Espen Andersen i Vorning och Niels piersen i Leysten Wand med Erllig och Velbyrdige Mand Erich Grube till tielle hans Fuldmæchtig Welfornehme Michell Thomesen det Effterschreffne Synsmend Nemblig Jens Chrestensen I Vinge peder Erichsen Chresten bigumb Jens Villasen Esper Markusen och Chresten Nielsen alle I forn. Vinge Jens Chrestensen och Jørgen Nielsen I hollumb peder Michellsen I Flaarup Chresten Andersen i Kuorning Jens Søffrensen och Anders hansen Ibmd, Di stod nu her I Dag for Retten, Efftersom Di var Lofflig till tinget op Kreffuit, och en huer Ved Eed effter Resesen hiemblit och Kundgiorde at di dend 27 Aprillis Sist forleden Var Vd Vingegaard, och der Synet gaardens bygning, haffuens ombheyning Sampt Giøen vdi

Gaarden, och da Saae di Ald bøgningen, Verre Sig Vdi boregaarden och i ladegaarden Ey At Verre brøstfeldig Endten paa tømmer eller tag Vndtagen 2 les tag Som fatis paa det Østerste fehus i Ladegaarden, och It støche fiell I goffuelen Vngefer 2 Allen long paa staaalldhusit i borgegaarden, 21 Allen leder Som planch Verchett stod paa Imellumb borgegaarden och ladegaarden, var Aff Røndet saa vell som plancherne ochsaa som stod derpaa, fandtis brøstfeldighed paa Vinduerne i Vesterstuen i gaarden 38 Ruder Som en part Var Ren henne, och en part brechit. haffdøren och Lofftdøren er gamell och henger i tre, Noch 6 Andre Dørre for huszen I boregaarden Som och henger i tre, till huilchen brøstfeldighed at giørre ferdig med der fandtis i Gaarden It støche Egetree till 10 Allen leder, Saa Vell som Vngeferllig Syntis vi At der var i Gaarden En 6 les tag, Ombheyningen omb haffuen fatis Indtet, fandtis ochsaa i Kiøchenet 2 Reterbenche och 10 hyller, och fandtis giøe i gaarden baade blend och Vblend, Naar det bliffuer Vd Aget Som fatis till dete Aars Indtegt i Marchen Som Kand verre vngeferlig till en tønde land, det Øffrige Som bliffuer tilbage Igien, Syntis di At Kunde bliffue giøe Noch till 1 Aars Indtegt huilchet di Affhiemlit for It fuld Syn Ermeldte Michell tomnesen stod med forschreffne Synsmend till Vedermaalsting.

Dernæst findes Tirsdagen d. 17de Maj s. A. følgende indført:

till Otte Mend Eftterschreffne Anders Chrestensen I Føfflumb Anders piersen I Veyrumb Niels tygesen I Vinge Jakob hansen i Vorning Niels Nielsen I huiding Jens Andersens I Leysten Anders Knudsen I Kuorning och peder Chrestensen paa Vingegaard Var schichet Erllig och Velbyrdige Mand Erich Grube till Thielle hans Fuldmechtig Michell Thomesen, Det forⁿ Peder Chrestensen paa Vingegaard stod nu her i Dag for Reten och bleff Det Syen for hannemb oplest Som I Dag otte Dage bleff Indført Angaaende Vingegaard, omb hand ville haffue Noget der till at suarre, hvor till hand suarede Ney, bestod stuor Jens Nielsen och lille Jens Nielsen i Ørumb at di I Dag otte Dage var paa Vingegaard och der steffnit och Varsell gaff Erllig och Velbyrdige Jomffrue Karren Lyche med hindis Laug Verge, Saa och hindis Fuldmechtig forschreffne peder Chrestensen

och talde med Søffren Lausten och bad hand Ville Advarre Demb, for forskreffne Syn At tage beschreffuitt Ermeldte Michell tomesen och peder Chrestensen stod till Vedermaals-ting.

Denne Jomfru Karen Lykke havde en Broder Jørgen Lykke, der skrev sig »til Siøgaard«; men han havde sandsynligvis Bopæl paa Vingegaard — af Erik Grubbes Naade, da han var bleven aldeles forarmet. Dette Søgaard maa vel være Bondegaarden af samme Navn i Rødning Sogn, hvor ogsaa Sødal ligger, som 1683 ejedes af Jens Simonsen, der 1672 var Forpagter paa Seber-Kloster. Af efterfølgende Stykke ses, at Jørgen Lykke har staaet i Gjæld til Jens Simonsen, og denne har da rimeligvis taget Dom over ham for at gjøre Indførsel i Søgaard, hvortil Jørgen Lykke vel endnu har haft en Adkomst. Men han har vist ikke haft anden Bopæl end hos Søsteren paa Vingegaard, siden han der bliver stævnet, medens han dog ikke har været til Stede, da Stævningen skete, saa at Varselsmændene have talt med Søsteren paa hans Vegne. Under 27de Februar 1683 findes da følgende indført i Tingbogen:

Ydermierre Vand med Erllig och ¹⁾ Mand Thomas Nielsen i Røding paa Sin Gunstig hosbonds Vegne dend Vel Edele och Velb. Mand Jens Simensen till Siødall det Olle Nielsen i Kuorning och Laus Chrestensen i Ørumb stod nu her for Retten och Ved Eed efter resesen hiemblit och tilstod At di dag 14 dage var paa Vingegaard och der steffnit och varsel gaff Erilig och velb. Mand Jørgen Løche till Siøgaard och talde Mundelig med hans Søster Jomfrue Karen Lyche for Domb bem. Thomas Nielsen I dag her till tinget achter offuer hans Welbyrdighed at forhuerrfue, och i Retten fremblagde en Vnderschreffne och forseglede obligation dis Indhold Som følger, Jeg Jørgen Lyche till Siøgaard Kiendis och gjør For Alle vitterligt Att Jeg aff vitterlig Gield schyldig er Achtbar och velfornehme Mand Jens Simensen Forpachter paa Seber Closter It halffhundred Rix Dr. hand mig efter Venlig An Søgning och begiering med Forstracht haffuer, huilche bemeldte halffhunder Rix Dr med Sin tilbørlig Rendte och Jnterese Jeg paa Adelig Erre troff

¹⁾ her har Skrивeren glemte et Ord.

och Loffue Forplichter mig Vnder It Erligt Adeligt Indleger her i Iudtland huor det begieris, At betalle Velbemeldte Jens simensen och hans Arffuinger til dend 1 May paa Seber Closter Vdi goed gangbar groff Møndt, och holde hannemb och hans Arffuinger, Aldellis aff mig och mine Arffuinger Vden schaade och schaadesløs i Alle Maader til Bekreffning Vnder min Egen haand och Sigenet Viborg dend 20 Mardtzi Anno 1672 och fandtis Vnderschreffuit Jørgen Lyche Mppria Saa och Forseyllett och nu Sate Forn. Thomaz Nielsen Vdi Rette och Formiendte paa Welermeldte sin gunstig hosbonds Vegne Velbem. Jørgen Lyche plichtig och schyldig er bem. fordring med Ald Restierende Rendte och Ald Anvendte omb Kostning Inden 15 dage at betalle, eller och at haffue Indvisning I hans beyste guods och Løsørre huor det och er eller opsørgis Kand efter resesen och Konglig Forordninger och var endelig domb begierindis, Ingen Erkliering er scheid her imuod, huorfor hand Aff heridtzfogeden Er tildømbt at Betalle Inden 15 dage eller och lide Namb och Vordiering derfor I hans best guods och Løsøre efter IRettesettelsen i Alle Sine poster.

I hvilken Anledning Synet af 1681 er taget over Vingegaard, giver Tingbogen ingen som helst Oplysning om. Men dersom det antages, at Jomfru Karen Lykke var Forpagterske, saa har hun selvfølgelig skullet vedligeholde Gaarden, og Synet er da rimeligvis blevet optaget til Efterretning om, hvor vidt hun havde opfyldt denne sin Forpligtelse. Derimod optoges ogsaa Syn over Gaarden 1683 og i en bestemt udtrykkelig nævnt Anledning, nemlig da Erik Grubbe bortforpagtede den til Mads Bærtelsen Dons. Bygfældigheden er i disse to Aar bleven betydelig større, og da Kvartererne og Gangene i Haven skildres som helt overgroede med Græs, lader det til, som den forrige Forpagter (Karen Lykke?) har forsømt sin Pligt, og at Erik Grubbe derfor har ønsket Forandring. Men Tilstanden blev dog ikke bedre, hvilket af det efterstaaende vil skjønnes. Her meddeles nu først Synet over Vingegaard 1683.

Thisdagen dend 7 Augustus Otte Mend Anders Knudsen i Kuorning Søffren Søffrensen Anders piersen och Chresten Andersen Ibmd, Søffren Andersen i Vinge, Chresten Andersen i Vorning Jens Simonsen aff Fussing och Søffren Glar-

meyster aff Huolbech, vand med høy Edele och Velborne Erich Grube til Thielle ved sin Fuldmchtig Velfornehme Chresten Rasmusen, det Esper Markordsen i Vinge, Chresten Bigumb Chresten Nielsen och Søffren Jensen Ibmd stod nu her for Retten och ved Eed och oprachte Finger Hiemblit och tilstod at de dend 25 Junj Sist forleden var til Syn til Vingegaard til hørendis velbemeldte Erich Grube, och Velfornehme Mads Bertelsen Dons Nu Vdj Forpachtning haffuer, och da Befandtis som følger, Først Synnet det Veyster hus i Borgergaarden Med tuinde stuer och 3 Kammer Vdi med lofft offuer huor Vdi Er 20 Vinduer de 3 Slag Vinduer med Jern och Krog paa, 7 dørre de 3 med Laas paa, och en med Klinche och de 3 med Kroge paa, Brøstfeldighed der paa 15 Allen Leder, for det Andet det Offuerste stuehus der Vdi 33 Vinduer Furlofft offuer 12 Fag och bøgefiel offuer 2de ditou, 18 dørre Med Jerren hengt de 11 med Laas paa, 4 med Kroge, 2 Med Klincher for Vden dend Vnderste Vderdør och med Klinche paa, disligeste Kielder Lemmen Befandtis och Laas paa och Lofftsdørren hasp och stabel for, Vdi spis Kammeret Fandtis ligende 6 hylder, och Vdi Kiøchenet 8 ditou, sampt 2de gammel Retterbenche, Brøstfeld paa Vinduerne 11 Ruder, och 1 Vindue Vdi Forstuffuen borte, Laasen paa dend dør Imellumb Kiøchenet och Brøgerset I støcher, sampt en dør for Suinstien som er bygt op til forⁿ hus Vdi de 18 dørre Med Beregnet Snart Øde, Disligeste dend Vderste dør for Borgestuffen Dørren och dend dør til Lofftet paa det veyster hus, Noch fattis Ler paa 3 halffue Vege, Aff Østerhus och 4 Les tag, stalden Befandtes med Raffterne paa Bielcherne oplacht Langs Igiennemb, for Vden it Fag offuer Folchens Kammer Med Bøgeboel offuerlagt, 2 dørre med Jerrenhengseler och Kroge, dend Enne med Krog paa den Anden med treschud for sampt It Vindue Vdi Folchens Kammer, Brøstfeldig 12 Allen Leder 1 Rurd Vdi Vinduet, och It Les tag 4 fiel I dend Nørd gaffuel och 8te halffue Leer-vege, Endnu Fandtis I Samme stold behørige spiltoffuer och Krøber for 9 Heste, och hecher for 6 heste, Ladegaarden den vester lade er tuinde Balcher vdi, 3 hielle dørre 1 dobbelt ditou, i Jerren hengt, och hasp paa de 3 sampt stabel paa dend Enne, Ved Enden af forⁿ Lade er stald til firre Heste med behørig spiltou och Krøbe, sampt It støche Vdschod

torffue hus ved Enden der Aff, Er tacht med Løng, Brøstfeld paa forⁿ Lade 2 Les tag, Norder Lade er 4 schiel Romb vdi, det Enne aff Feel, 2 dobbeltdt dørre vdi Jerren hengt och hasp paa, samt en heel ditou med Jerren hengt och Jerren schud for, Brøstfeldig 4 sparrer 5 Les tag 4 heel Vege, Feehusit der vdi 4 schiel Romb, 1 Vinderet balch 8 dørre de 3 med Jeren hengt och 5 med tree, 1 hasp paa dend Ene som er Suinstiedørren, Brøstfeld der paa 1 dobbeltdt dør 10 Les tag 12 hel Vege, haffuen med dør for som er snart Øde och vil aff Nye giøris paa døren findis 1 Jerren och 1 hasp Lychelsen Offer aldt snart Øde, och vil gandsche Omb forferdigis Corterene, och gangen i haffuen Er gandsche med gres Forgroffuit, schorstenerne Offuer Aldt, Offuener Kiøl och Kedelmund brøstfeldig for 80 Mursteen 3¹/₂ tønd Kalch, plancherne omb Kring gaarden findis brøstfeldig det Østere Leed som er Øde och vil aff Nye giøris, samt en Laage ved veyster puort Slet borte, Jerrenet som dend haffuer hengt Vdi fandtis Endnu ved stolpen, Ledet ved forⁿ Vesterloge findis hengt Vdi 4 Jerren samt det Offuerste gl. leed vdi 1 ditou, Giøden som findis i gaarden Kand forbrugis dette Aar til Boghuedestoben, Kuornet vdi Marchen som er saaet, befindis Giønings Roug och Anden Kierre Roug At verre saaet 17 tønder Byg 8te tønder aur : 32 tønder 4 schipr Boghued 2 tønder 4¹/₂ schpr, huilchet Forbemeldt di Affhiemblit For It fuldt Syn. och stod bem. Chresten Rasmusen med forⁿ Synsmend til Vedermaalsting, Itemb Ermeldte Mads Bertelsen och var same Syn gestendig och begierte Gienpart dertil.

Mads Bærtelsen Dons var ikke Forpagter i mere end godt halvandet Aar, før Erik Grubbe maatte til at søge Rettergang med ham for at faa sin resterende Forpagtningsafgift. At han har været ude af Stand til at betale ikke alene denne men ogsaa anden Skyldighed, viser efterfølgende to Afskrifter af Tingbogen. Hr. Hans Jensen Paludan var Præst i Tjele og Vinge Sogne fra 1671 til 1704.

Saasom mig vnderschreffne Forholdisz aff Erlig achtbar och forneme Vnge Mand Madsz Bertelsen Donsz som haffuer Vinggaard I forpachtning dend vanlige Kuoren Affgift baade for Nest forgangende Aar saa vel som Indeuerende Aar Som pleyer at giffuisz Aff Vinggaard til preysten Som betiener

Vinge Kierche och Sogen Nemblig tou tønder Roug och tou tønder byg Aarligen, som baade mig er giffuen Aff dends besidere hid til saa vel som och Min Formand Aff gammel tid er giffuen och Vidisz iche At hand mig det med Nogen føye Kand Afflege Setter Jeg her med i Rette omb iche velbemeldte Mads bertelsen Donsz bør at betalle mig baade for forgangen Aar tou tønder Roug och tou tønder byg, saa vel som for Indverende Aar tou tønder Roug och tou tønder byg dertil med denne Louff Maalsz ombkostning eller mig derfor at haffue Namb och Vordiering aff hansz boe och Midel huor paa begierisz en Retmesig domb aff hansz Kongl Mayst velbestaldter heridtzfoget til Sønderløngheridtzting peder hansen, som Jeg her med befaller i Guds beschiermelse Datum Føfflumb dend 2 december 1684.

Hansz Jensen palludanusz.

Itemb til dette at fremblege och siden dertil At Suarre Fuldmectigisz her med Niels Søffrensen Degen til tielle och Vinge Sogner Aff mig Vnderschreffne

Hansz Jensen Mppria.

Thisdagen dend 10 Februarj [1685].

. . . Ydermierre vand Med Velforneme Chresten Rasmussen førige Fuldmectig paa Thielle paa høvedele och velborne Erich Grube til Thielle hansz Vegne, det Niels straangesen och hansz Jensen I Ørumb stod nu her for Retten och ved dierisz Ed efter Loffuen tilstod At di I dag ote dage steffnit Madsz bertelsen Forpachter paa Vingegaard i dag her til tinget for domb At lide och først vdi Rette lagde It schriftlig Indleg disz Indhold som følger

Kongl Mayst: heridtzfoget peder hansen, saa som Jeg Vnderschreffne paa Min Gunstig herresz høvedele och velborne Erich Grube til Thielle hans Vegne er Foraarsaget til i dag til Sønderløngheridtzting for domb at Indcitierne Ermeldte Mads bertelsen donsaz Forpachter paa Vingegaard For huisz hand paa Vingegaard som hand I Forpachtning haffir Restierer Som til Voldborig dag 1684 var forfalden och er peng 20 Rdr saa vel och for 3 tønder Sede Roug Jeg hannemb Forleden dend 16 October 1683 ved dierisz tienerre Larsz Flaarup londte som strax med Roug schulle haffue verrit betald tillige 4 tønder byg som hannemb Sist

dend 21 May 84 til diers Seed londte, och strax med Maldt 4 tønder schulle veret betaldt, dernæst och for 3 R 12 S penge Jeg paa forⁿ Madsz bertelsens Vegne effter hansz begiering til Min gunstig hoszbond betalste for 10 Kander Øl a 6 S Som I Medlertid en Aff hans brødre til hannemb var Ankomen bleff hendt, diszligeste 2 tønder Roug a 10 R hand for Chresten Jensen aff Løffuel er goed for och som Jeg tit och ofte hannemb deromb hafr anmuodet dog Indtet Erlangt Setter Ieg vdi Rette paa Offuen Mer bemeldte Min Welb. herisz Vegne och Formener forⁿ Madsz bertelsen donsz plichtig er och bør Inden 15 dage At betalle ombmeldte penge och Kuorn en huer spesies in nature effter hans der omb giorte Løffter tilligemed Sagens Anvendte bekostning, eller derfor At lide effter Loffuen huor paa domb er begierindisz, Med venlig begiering dette for Retten Maa lesis paa schriffuis och vdi huis for Retten pasierer Indferis och mig vdi gjen tilstilis datumb Thielle 10 Februarj Anno 1685
Chresten Rasmussen Egen haand

Itemb I Rettelagde Forpachtningsbrøffuit deromb oprettet var datierit Thielle dend 20 Junj 1683 huor vdi befandtisz bem. Mads Bertelsen sig hafr til forskreffuit Aarlig at vdgiffue Aff Vingegaard til forpachtningspenge 40 Rdl huor paa fandtisz schreffuit Anno 1684 dend 29 Mardtzi er her paa betaldt 20 Rdr de tiuffue Rixdr schulle Endnu Restiere Ingen er Møt til giensuar huorfor Madsz bertelsen bleff til-dømbt At betalle effter i Rettesettelsen i alle Sinne poster.

Om Mads Dons høre vi nu intet videre; han er efter al Sandsynlighed gaaet bag fra det hele. At hans Moder, Ane Tornsdatter, har opholdt sig hos ham paa Vingegaard, medens han var Forpagter der, ses af følgende Kaldsseddel, og der ses tillige, at ogsaa hun er i stor Pengeforlegenhed og ikke kan hjælpe Sønnen, hvilket yderligere bestyrkes af andre Afskrifter, der neden for skal meddeles.

*Jørgen Madsen, Raadstue- og Byskriver i Randers
 hans skriftlige Kaldsseddel.*

Som Fuldmægtig paa den hæderbaarne og gudelskende Matrones, Elisabeth Nielsdatter, Sl. Segn. Niels Pedersens udi Galten hendes Vegne, lader jeg underskrevne ved nær-

værende tvende Kaldspersoner, Niels Chrestensen Smed og Chresten Rasmussen, begge hjemmehørende udi Randers, citiere den velfornemme Matrone Ane Thornsdatte Sl. Bertel Jensens af Viborg hans efterladte, tilholdende paa Vingegaard, for at møde til Lyng Herreds Ting d. 27de Januari førstkomende, saa vel ottende Dagen derefter, først for endelig Dom at lide og dernæst for, hvis andre retmæssige Lovmaal hun efter Billighed og Lands Lov kan søges for, være sig Æskning, Spørgsmaal, som retmæssigen kan dependere af den anselig Capital, hun efter hendes pure Forskrivning og Pantebrev haver forpligtet hende og hendes Arvinger en for alle og alle for en (til ermeldte Elisabeth Nielsdatter udgiven) at svare til der efter Irettesættelse og højest bemældte hans Kongl. Majst. Lov at lide og undgjælde, hvis Retten tillader, om enten hun selver eller hendes Lavvæрге, som tillige med hende hermed indicieres, kan vide noget retmæssigt hertil eller imod at svare og at gaaes herom, saa vidt Retten medfører.

Randers d 20de Januari 1685.

Jørgen Madsen.

Mppria.

Anno 1685 d. 20de Januar haver vi underskrevne Chresten Rasmussen og Niels Chrestensen, begge boendes udi Randers, lovlig læst og forkyndet denne Stevning for Ane Thornsdatte (Sl. Bertel Jensens af Viborg) paa Vingegaard, som hun er boende, og leveret hende Copi deraf, som vi bekræfter med vores egne Hænder her neden for — die ut supra.

Chresten Rasmussen.

N. C. S.

Egen Haand.

At Ane Tornsdatte, imedens hendes Mand levede, har kjendt bedre Kaar og endog været formuende, forekommer mig at kunne skjønnes af, at hun har ejet en Del Jordegods i Salling og tillige i Fællig med sine Sønner ejede *Viskum* Hovedgaard med underliggende Gods. Det kan ikke ses, om Manden, Bærtel Jensen Dons, har kjøbt og ejet denne Gaard, men Sønnen Peder boede paa den, og han skrives da altid »til *Viskum*«. Det gik imidlertid med rivende Fart ned ad Bakke for hele Familien, hun afgav den ene Forskrivning efter den anden, og det samme gjorde Peder Bærtelsen Dons,

saa da han i 1681 blev indstævnet for Retten i Anledning af nogle Gjældsposter til Peder Nielsen Sidsheftig paa Riber Kjærgaard og ikke var mødt til Gjenmæle, blev han dømt til at betale paa sædvanlig Vis inden den fastsatte Frist eller lide Nam og Vurdering. Herom findes følgende indført i Tingbogen under 31te Maj 1681:

Til Otte-Mænd: Christen Grøn i Vorning, Christen Skrædder i Ørum, Michel Christensen i Føvlum, Anders Madsen i Lejsten, Anders Jensen, Niels Christensen og Povel Hovgaard ibid. og Peder Timsen i Hviding — var skikket velfornemme Mand Niels Urbansen af Viborg, Raadmand og Landstingsprokurator samme Steds paa hans Principals, Peder Nielsen af Ribe Kjærgaard, hans Vegne, som mødte udi Rette og beviste lovlig ved skriftlig Kaldsseddel at have ladet hid i Rette stævne og kalde højagtbare Mand Peder Bertelsen Dons til Viskumgaard, dis Indhold saaledes:

Saasom Peder Bertelsen Dons til Viskum haver udgivet sine skadesløs Forskrivninger til ærlig, agtbare og velfornemme Mand Peder Nielsen Sidsheftig paa Riber Kjærgaard, den første paa 100 Rdr. in specie, dateret Viborg d. 20de Marts 1675, den anden, dateret Viskumgaard d. 9de Oktober 1676 paa Capital 150 Rixdl., hvilke Capitaler med deres tilbørlig Renter efter Forskrivninger, Løfter og Tilsagn, endnu er ikke erlagt og betalt, nødes derfor ugjærne ved nærværende tvende Personer at give eder Peder Bertelsen Dons lovligen 8 og 14 Dages samt 3, 4, 5 og 6 Ugers Kald og Varsel til Sønderlyng Herreds Ting til den 24de, 31te Maj — 7de, 14de, 21de og 28de Juni førstkommende, Dom at lide, ved Formening, I pligtig er, eders skadeløs Forskrivninger med Capitaler, Renter og Renters Renter samt al foraarsagede Bekostninger og Omkostning at indfri og betale eller at lide Nam og Vurdering i eders bedste Løsøre og Jordegods, hvor det er eller findes kan, venter Rettens Kjendelse og begjærer Dom. Datum Viborg d. 14de Maj 1681, betroede paa min Principals, Peder Nielsens, Vegne Niels Urbansen Skoubou. Mppr.

D. 16de Maj indeværende Aar var vi underskrevne paa Viskumgaard, talte med Peder Bertelsens Kjærest Kiersten Schøning, forkyndiget denne Varseddel for hende, leverede hende rigtig Kopi heraf og lovede at give hendes Mand det

til Kjende og staa os Budet til. Til ydermere Sandheds Bestyrkelse bekræftes med vores Underskrivelse. Datum ut supra, og fandtes underskrevet Peder Søfrensen. Egen Haand. Jens I N S Nielsen Navn, hvilket de endogsaa her for Retten i Dag bekræftet.

Ermældte Niels Urbansen i Rette lagde forskrevne Haandskrifter, som og for Retten blev læst og paaskrevet, den første, dis Indhold som følger:

Kjendes jeg mig Peder Bertelsen Dons til Viskumgaard og hermed vitterliggjør, at jeg skyldig er til ærlig, højagtbar og velfornemme Mand Peder Nielsen paa Kjærgaard Et hundrede Rigsdaler in Specie, som han mig efter min venlig Begjæring laant og med forstrakt haver, hvilke forn. Et hundrede Rigsdaler jeg Peder Bertelsen hermed lover og tilforpligter mig eller mine Arvinger en for alle og alle for en at betale hannem eller hans Arvinger til Snabsting førstkommende her udi Viborg med sin tilbørlig Rente med gode, rede Penge udi lige god Mønt, som jeg dem nu annammet haver, uden nogen anden vores Tilbydelse eller Op- hold i nogen Maader, og bepligter jeg mig og mine Arvinger, en for alle og alle for en, uden Skade og skadeløs i alle Maader. Dis til Bekræftelse under min egen Haand og Signete. Datum Viborg d. 20de Marts 1675, og fandtes underskrevet Peder Bertelsen Dons. Mppria, saa vel og forseglat.

Den anden, dis Indhold saaledes:

Jeg Peder Bertelsen til Viskumgaard kjendes og vitterlig gjør, at jeg ret vitterlig Gjæld er skyldig bleven ærlig, højagtbar og velfornemme Mand Peder Nielsen Sidshafftig paa Riber Kjærgaard halvandet Hundrede Rigsdaler udi god grov dansk Mønt, som han mig venligen laant og medforstrakt haver, hvilke forn. 150 Rigsd. jeg forn. Peder Bertelsen lover og tilforpligter mig og mine Arvinger, en for alle, ved redelig gode Tro og Love ærlig og oprigtig igjen at betale forn. Peder Nielsen eller hans Arvinger med deres Rente til d. 4de Oktober nu førstkommendes, naar man skrives vorder Aar efter Christi Fødsel 1677 med rede Penge og ingen anden Vare, saa det og bliver Peder Nielsen eller hans Arvinger uden Skade og skadeløs i alle Maader. Dis Vindesbyrd haver jeg mit Signete paatrykt og med egen Haand underskrevet. Datum Viskumgaard d. 9de Oktober

1676, og fandtes underskrevet Peder Bertelsen Dons. Egen Haand, saa vel og forseglet.

Hvor længe Peder Dons har boet paa Viskum, kan ikke af Tingbogen oplyses. D. 20de Maj 1679 nævnes

»Vellornehme Mand peder bertelsen paa Vischumbgaard.«

Da Uvejret nu truede med at bryde løs over Familien, besluttede den sig til at sælge Gaarden; men da Kjøbekontrakten allerede er oprettet d. 10de Juni 1681, maa Underhandling derom sandsynligvis have fundet Sted forinden Peder Bærtelsens Indstævning for Retten d. 31te Maj. Kjøbebrevet lyder saaledes:

Vdi dend hellig trefoldigheds Naffn Er vi effterschreffne med huer Andre Saaledis Acoderitt Som efter følger først Kiendis Jeg Anne Tornsdatter Si Bertel Jensens paa min Egen Vegne Saa och Vi peder bertelsen Jens Bertelsen Mads Bertelsen och Augustinus bertelsen paa Vores Egen och paa Voris K Broder Christian Bertelsens Vegne At vi med Samptlig Vores fri Villie och Velberaad Hue och Samtøche haffr Soldt och Affhendet, Saa och nu hermed Aldellis Selger och Affhender fraa os och Samptlig Voris Arffuinger, och til dend Veledele och Velborne Mand Frederich Carisius samt hans Kiereste dend Veledele och velborne Frue, Frue Ane hedvig von Lossou och dieris Arffuinger vdi voris stuore Nød och trang til Samptlig voris gields Afflegelse effterschreffne voris hoffuidgaard och Jordegods beligendis her i Jydland i Sønderløngheret vdi Vischumb Sogen, Vischumb hoffuidgaard som i sig sielffuer Med schoffuen til 30 Suins Olden bestaar vdi 26 tønder 4 schpr hart Korren en liden Mølle beligendis vdi Siden Aff gaardsens March staar for 3 $\frac{1}{2}$ t hart Korn, tilligende goods i samme Sogen først i Offuer Vischumb Søffren holst och Chresten Søffrensen hart Korn 7 t $\frac{1}{2}$ schp 1 Alb. Søffren pug och Chresten Ollesen 7 t $\frac{1}{2}$ schp 1 Alb Erichstrup Laus piersen och peder Chrestensen 7 t. $\frac{1}{2}$ schp 1 Alb Oxvang peder horsdal 4 schp Lundorff Laus Andersen 6 schp hart Korren Veyrumb Sogen och bye Anders Søffrensen hart Korren 6 $\frac{1}{2}$ tønd 1 fk 1 Alb Chresten schipmand och Jens hiørd 6 $\frac{1}{2}$ t 1 fk 1 Alb. Søffren Andersen 6 $\frac{1}{2}$ t 1 fk 1 Alb peder Chrestensen 6 $\frac{1}{2}$ t 1 fk 1 Alb. Niels holmbs gaard 6 $\frac{1}{2}$ t 1 fk 1 Alb Jens Krogs gaard 6 $\frac{1}{2}$ t 1 fk 1 Alb Marquord Chrestensen 6 t

1 schp 1 Alb. Vogen Andersen 6 t $\frac{1}{2}$ schp 1 Alb Mads Søffrensen 5 t 1 schp 1 fk 1 Alb. Niels Søffrensen 5 t 1 schp 1 fk 1 Alb Jens pedersen storgaard $6\frac{1}{2}$ t 1 fk 1 Alb Anders Markuordsen 4 t 1 schp 1 Alb gadhuse Ibmd Niels Madsen Jens Dreyer Niels fischer Niels Jackobsen schreder Anders Sallingboe Boeld schreders och Anne Kiergaards Peder hiuffuel Mands Enche och Niels Rytter hamershøff Sogen och Bye peder Villumben hart Kuorn 8 t $2\frac{1}{2}$ schp 1 fk. 1 Alb Jens poffuelen 6 t 6 schp $1\frac{1}{2}$ fk 1 Alb Anders hansen 6 t 5 schp $\frac{1}{2}$ Alb Niels Andersen 5 t 1 schp 1 fk 1 Alb Meylsomherret Mamon Sogen och bye Jens Mortensen 1 t 5 schp 1 fk 1 Alb schou til 12 Suins Olden er hart Korn 4 schp It lidet bolig paa samme schouspart staar for hart Korn 6 schpr giør saa tilhobe baade hoffuidtgaardens taxst Med Møllerschylten Sampt forskreffne Jordegoeds vdi hart Kuorn 155 tønder 1 fiering Kar 1 Alb huilchen forskreffne voris hoffuidgaard och nu forfundene bygning med huis Naffuelfast er och bygningen vekommer Samp deds nu Indført Jordegoods, herllighed och Rettighed verre sig schouff och March, Ager och Eng Jacht Fescheri och feegang tørregrøfft och Løngslet vaat och tiurt støch och stue Jord saa vell som Ennemercher Indtet Vndtagen aff Aldt det som nu til forn. hoffuidgaard och bøndergoeds er tilligende och Aff Arilds tid tilliget haffuer och bør dertil at lige med Rette Inden och Vden Alle Marcheschiel, Velbemeldte Frederich Carisius och Velbemeldte hans Kieriste Velb. Frue Ane hedvig von Lossou och dieris Arffuinger her effter schal Nyde bruge och beholde for It fuldkommen Kiøbt Kiøb och til Euindeligh Eye och Eyndomb Som de effter denne dag med Ald Sin Rette tilligelse, Som for er Meldt Maa giøre Sig Saa Nøtig och brugelig Som di I Alle Maader best vil, Ved och Kand och dennemb Gaarden och Aldting Inden Nestkomende St Olluffsdag at Ind Rømmis och offuer leuieris med derhos Nøyachtig Følgebrøff til bønderne, Saa vel och huis Seed nu Kand verre Saaed til gaarden der ved at forbliffue vden Seer betalling, huor Imuod Jeg Frederich Carisius Saa och Jeg Frue Anne hedviug von Lossou her med Loffuer och tilforplichter os och voris Arffuinger, en for Alle och Alle for en, paa voris Adelig ere troff goede troff och Loffue for forskreffne hoffuidgaard des

bygning grund och Eyndomb sampt for Ermeldte Jordegoeds, Vfeylbarligen til nu Nestkomende Snapsting Anno 1682 den 11 Mardtz At Erlege til bemeldte Anne Tørnsdatter och forn hindis Kierre børn eller dieris Arffuinger vdi Aldt peng Fire Tusind Rixdaller med sin fraa dato tilbørlig Rette Rendte de tou tusind med sin Rendte Inspecie och de tou tusind med sin Rendte vdi goed gangbare helle och halff firre Marchis Kroner til samme Summa penges Fyllistgiørelse beplichter vi os til forn. dag och tid at Indfrie huis pandter som Anne Tørnsdatter och hindis Kierre børn Kand haffue gjort vdi forn. hoffuidgaard och Goeds, Nemblig till Well Edele och Velb. Mand Se Candtzlie Raad Vellumb lange It Thussind Rixdaller med sin til dend tid forfalden tou Aars Rendte till Veledele och Welbyrdige Mand Se Landtzdomer peder lerche Siuffhundrede Rixdaller In specie Med sin til dend tid forfalden tou Aars Rendter och til Sl Rasmus Ifuersens Arffuinger trey hunder Rdr med Sin til dend tid forfalden Rendte, och pandtebreffuene med tilbørlig paaschriff til Ermeldte Anne Tørnsdatter hindis Kiere børn eller dieris Arffuinger strax at offuer leuierre, huilche Capitaler med sin Rendte saa vit det sig bedrage Kand, schal os Imuod breffuenis offuerleuiering vdi forn fire tusind Rixdaller med sin Rente Decotieris och Affschriffuis, Resten aff forn fire tusind Rdr med sin Rendte beplichter vi os strax med Rede penge til forn Ane Tørnsdatter hindis Kierre børn eller Arffuinger Vfeylbarre At betalle Saa och Suarre til Alle huis schater Som af gaarden eller Guodsit Kand verre forfalden Siden Nest affuigte dend 1 May: huad tilforen Kand Restiere haffuer di Sielffuer at Clariere Imuod forn Summa penge fire tussind Rixdaler Capital med sin Rendte dis Erlegelse Som forbemeldt er Loffuer och tilbeplichter vi os Ane Tørnsdatter peder bertelsen Jens bertelsen Mads bertelsen och Augustinus Bertelsen for os och voris Arffuinger en for Alle och Alle for en strax at giffue och gjørre Velermeldte Frederich Carisius och Velbemeldte Fru Anne hedvig von Lossou eller dieris Arffuinger voris Nøyachtig forseylet och Vnder schreffne schiøde paa forn gaard och Goeds saa de schal verre och bliffue Forsicheret Nøyachtig vdi alle Maader, Itemb beplichter vi os vdi alle Maader At holde dennemb fri och Vmolestieret for voris Creditorer paa Gaard och goeds,

Indtil Nestkomende Snapsting och Siden fremdielis Saa frembt betallingen følger I Rette tider Som forskreffuit Er. Aldt dette forskreffne Loffuer och tilbeplichter vi os paa bege Sider for os och voris Arffuinger En for Alle och Alle for En paa Erre troff och Loffue at holde och efter Kome i Alle Maader Som forskreffuit staaer och holde huer Andre det Aldelis Vden schaade och schaaadeløs I Alle Maader och til ydermiere bekrefftelse och trygere Forvaring haffuer vi denne Contracht och Kiøbebrøff med voris egen hender Vnder-schreffuit och voris Segeneter hostrøcht saa och huer Aff os en Ensyldende heraff til os Anamet och venlig ombedet Erllig velachtbare och Velfornemme Mand hendrich holdst Borger och Indvoner i Kiøbenhaffn och Olle Jensen Borger och handelsmand i Viborg med os til Vitterlighed at Vnder-schreffue och forsegle Datumb Viborg dend 10 Junj Anno 1681 (L. S.) Frederich Carisius (L. S.) Anne Hedevig von Lossou (L. S.) Anne Tornsdatter Sallig Bertel Jensens Enche (L. S.) peder Bertelsen Dons Mppri (L. S.) Jens Bertelsen Dons (L. S.) Mads Bertelsen Dons (L. S.) Augustinus Bertelsen Dons Effter begiering til Vitterlighed (L. S.) Jørgen holdst Ege haand efter begiering til Vitterlighed (L. S.) Olle Jensen E. haand.

Nu flyttede Peder Dons til Albæk som Forpagter, og den nye Ejer, Frederik von Carisius, flyttede ind paa Viskum, men at han har været omtrent lige saa arm som de forrige Besiddere, kan let skjønnes. Allerede i April næste Aar maa Herredsfogeden ved en skriftlig Irettesættelse indstævne ham til at møde for sig paa Tinge, da han aldeles ikke havde indfriet de Pantebreve, som han havde forpligtet sig til, nemlig et til Cancelliraad Villum Lange, et til Landsdommer Peder Lerche og et til Rasmus Iversens Arvinger. Nu var det den fraflyttede Ejers Broder, Jens Bærtelsen Dons, der i Spidsen for Familien drev paa Rettergangen. Stævningen findes i Afskrift i Tingbogen og lyder saaledes:

Tirsdagen d. 18de April [1682] indfaldt 3die Paaskedag, hvorfor Ting holdtes d. 19de April. Til Ottemænd [Navnene] vand med velfornemme Mand Jens Bertelsen Dons, Forpagter paa Torstedlund efter foregaaende 8 Dages Opsættelse med Bevilgning og efter velædle Frederich Carisius til Viskumgaard egen skriftlige Begjæring, og var her i Dag for Retten

endelig Dom begjærendes paa sin egen, samt Kjæreste, Moder og Søskende deres Vegne over velædle og velbaarne Frederich Carisius og velædle og velbaarne Frue Ane Hedevig von Lossou, begge til Viskumgaard, og nu først udi Retten fremlagde en skriftlig Stævning og Irettesættelse lydendes Ord efter andet, som følger :

Peder Hansen i Handest, kongl. Majst. Herredsfoged udi Sønderlyng Herred, gjør vitterligt: at for mig haver ladet berette den hæderlig Matrone Ane Torensdatter, samt hendes kjære Søn Jens Bertelsen Dons paa samtlige Søskenes Vegne, hvorledes de højligen skal være forårsaget at have Tiltale til eder, velædle og velbaarne Mand Frederich Carisius og velædle og velb. Frue Ane Hedvig von Lossou begge til Viskumgaard, for at eftersom I for nogen Tid siden haver sluttet et Kjøb med dennem om Viskumgaard og Gods efter derpaa oprettet Kjøbebrev og Kontraktes Formelding af Dato d. 10de Juni næst afvigte, hvor udinden I skal have forpligtet eder til paa eders adelig Ære, Tro og Love, for forn. Gaard og Gods ufejlbar til dennem til nu næst afvigte d. 11te Marts at betale fire Tusinde Rigsdaler med sin Rente, og til samme Summa Penges Fyldestgjørelse skal eders Velbyrdigheder have forpligtet eder til forskrevne Tid ufejlbar at indfri efterskrevne deres udgivne Pantebreve, nemlig til velædle og velbrne Mand Seg. Cancelliraad Villumb Lange et Tusende Rigsdaler med til den Tid forfalden to Aars Rente, til velædle og velbr. Mand Seg. Landsdommer Peder Lerche 700 Rigsdaler med sin til den Tid forfalden to Aars Rente, til Sl. Rasmus Iversens Arvinger 300 Rigsdaler med sin til den Tid forfalden Rente, og Resten af forn. 4000 Rigsdaler med sin Rente, som formeldt er, til dennem selver at erlægge, hvilket efter ofte Ansøgninger ganske intet af eders Velbyrdigheder skal være efterkommet, dennem til største Ruin og Skade, hvorfor de sætter udi al Rette og formener, at I, velbemeldte Frederich Carisius og Frue Anne Hedevig von Lossou, nu er og bør pligtig at være eders Kontrakt og Kjøbebrev under eders adelig Æres Frelse, imod rigtig og nøjagtig Skjøde paa Gaard og Gods at holde, fuldbyrdige og efterkomme og denne forskrevne Summa Penge med sin Rente og Omkostning nu strax og uden videre Ophold at betale, med mindre I noget nøjagtig kan afbevise derpaa at

være betalt, og derforuden dennem at erstatte al deres Skadelidelse, som dennem derover allerede er og herefter kan tilføjes, saa som Gaarden og Godset, strax efter Kjøbet var sluttet, er bleven eder indrømmet, og I det siden med Avl og al anden Herlighed og Indkomme til fuld Brug og udi Possession haft haver, eller og de formener sig derfor ved gode Mænd at have Indførsel og Udlæg udi og af eders bedste Bo, Jordegods eller Løsøre, hvor det er eller findes kan, indtil de efter Resessen og kongl. Majst.s om Gjæld-sager naadigst Forordninger for Kapital, Rente, Omkostning og Skadelidelse efter eders Velbyrdigheders strænge Forpligt nøjagtigen kontenteret vorder, og hvis fornøjelig Betaling i saa Maader, som formeldt er, ikke ske kan, da formener de, eders Velbyrdigheder bør pligtig at være, paa eders Velbyrdigheders Personer at lide efter Sl. højlovlig Ihukommelse Christiani 4. Resessis 15de Capitel den 14de Artikel saa vel andre hans kongl. Majst.s naadigste om Gjældsager udgangne Forordninger, med videre de eller deres Fuldmægtig kan vide at berette, hvorpaa de uden Opsættelse er Dom begjærendes, thi stævnes eder velb. Frederich Carisius og Frue Anne Hedevig von Lossou at møde for mig udi Rette paa Sønderlyng Herreds Ting næste Tingdag efter denne Stævning lovlig Forkyndelse og da at gaaes derom, hvis Lov og Ret er. Datum Handest den 4de Aprilis 1682.

Peder Hansen. Egen Haand (L. S.)

Anno 1682 den 4de Aprilis vare vi underskrevne paa Viskumgaard og forkyndte ovenskrevne Stævning for velbaarne Frederich Carisius og deraf hannem selver Copi overleverede. Datum Vejrum By ut supra

Laus Chrestensen. Egen Haand. *I. P. S.*

Men allerede forinden har der fundet en skriftlig Forhandling Sted imellem Parterne, og da den har ikke liden Interesse, lader jeg den medfølge, som den er indført i Tingbogen.

Tirsdagen d. 18de April [1682].

Ydermere fremlagde ermældte Jens Bertelsen Dons et Beskikkelse, formældendes som følger:

Velædle velbaarne Frederich Carisius saa og velædle og velbaarne Frue Ane Hedvig von Lossou!

Saasom eders Velbyrdigheder for nogen Tid haver sluttet et Kjøb med min kjære Moder, mine Søskende og mig om Viskum Hovedgaard og Gods efter derpaa oprettede Kjøbekontraktes videre Formælding af Dato d. 10de Juni næst afvigte, udi hvilken Kjøbekontrakt velbemældte den gode Mand og gode Frue sig haver tilforpligtet til samme Kjøb des Betalings Fyldestgjørelse fra vores Kreditorer til nu næstafvigte d. 11de Marts at indfri en Del vores udgivne Obligationer og Pantebreve og Resten til os med rede Penge ved adelig Ære, Tro og Love ufejlbar til samme Tid skadeløs at betale, da som deres Velbyrdigheder imod deres Forpligt samme Penge efter mange venlig Ansøgninger hidindtil ikke haver erlagt, os til allerstørste Skade og Nachdel, saa forsaarsages vi ved disse tvende udskikkede Dannemænd, nemlig Søfren Jensen og Jens Andersen, Borgere her udi Viborg, hos velbemældte velb. Mand Frederich Carisius og velb. Frue Anne Hedvig von Lossou tjenestvilligst at lade fornemme, om de deres Kontrakt, Hænder og Segl, som ærlig Folk vel egner og anstaar, vil holde og efterkomme, for det andet, om de efter deres Forpligt vores Obligationer og Pantebreve efter Kjøbekontraktes Indhold haver indfriet, for det tredje, om eders Velbyrdigheder ville lade sig befalde, den resterende Summa med sin Rente nu strax og uden nogen videre Ophold efter Forskrivning imod rigtig og nøjagtig Skjøde skadeløs til os at betale, saafremt vi ikke skal forsaarsages vores Skadelidelse efter Kjøbekontraktes Indhold ved Rettens Middel hos dennem at søge og eders Velbyrdigheder sig selver da at tilskrive, hvis Ulempe der udi en og anden Maader kan paafølge, forvagter tjenestvilligst eders Velbr. fuldkommen Resolution og Svar paa hver Post under begge eders Hænder skriftlig her paa tegnet, eller og det disse tvende Danne-mænd mundtlig at maat berettes, som det under deres Hænder os til videre Efterretning fra sig herpaa kan give beskrevet.

Viborg den 23de Marts Anno 1682.

Paa min kjære Moders samt Søskenes og egne Vegue
Jens Bertelsen Dons.

Anno 1682 den 23de Marts var vi underskrevne med denne Beskikkelse hos velædle og velbaarne Mand Frederich Carisius

udi hans Logement her udi Viborg, da os af hannem denne Gjensvar blev given, at Jens Bertelsen og samtlig interesserende sig ville lade bekvemme, at det paa en Dags Tid eller to maatte bero, skulde enhver efter Forskrivning af hannem ærlig blive kontenteret og var for samme Aarsag nødsaget at rejse hasteligen, hvilket ovenbemældte af os med egne Hænders Undertegnelse testerer. Datum Viborg ut supra.

Søffren Jensen. Egen Haand.

Jens Andersen Knot. Eg. Haand.

Endelig for det sidste fremviste forskr. Jens Bertelsen en skriftlig Mesive, hannem fra velb. Frederich Carisius tilskrevet, dis Indhold, at han vilde give noget Delation udi Sagen, paa det han kunde tale med sine Venner, at de med hverandre udi Minde og uden Trætte i Venskab kunde komme til Endelighed, som den 11te Aprilis 82 var dateret af Viskumgaard under velb. Frederich Carisius Egen Haand.

Herredsfogedens Kjendelse i Sagen er saalydende:

Da efter Tiltale, Gjensvar og denne Sags Beskaffenhed og som Jens Bertelsen Dons her for mig i Rette lægger velb. Frederich Carisius til Viskumgaard og hans Frues, velb. Fru Anna Hedevig von Lossou, deres strenge, skadeløs underskreven, forsegleet og ukasseret Forpligt og Kjøbekontrakt, hvorpaa for mig ikke bevises noget at være afbetalt, vidste jeg ikke rettere derudi at kjende, end at de jo pligtig er og bør, samme deres Forskrivning strax med rede Penge at indfri, eller og Ane Tornsdatter og hendes Sønner derfor ved gode Mænd at ske Indvisning og Udlæg udi og af deres bedste Bo, Jordegods og Løsøre, hvor det er eller findes kan, indtil de efter Resessen og kongl. Majst.s naadigste om Gjeldsager udgangne Forordning og deres Velbyrdigheders Forskrivning for Capital, Rente, Omkostning og al erlidene og paafølgende Skadeslidelse, kontenteret og afbetalt vorder. Hvad øvrige Jens Bertelsens Irettesættelse paa deres velbaarne Personer er angaaende, da som mig der udi ej er tilladt at dømme eller kjende, henfindes dette til min Overdømmere de højvise Herrers Hrr. Landsdommeres Kjendelse. Des til Bekræftelse under min Forsegling. Dattum ut supra.

Nu gik der en kort Tid hen, men Friderich Carisius, der d. 23de Marts havde udbedt sig Frist en Dags Tid eller to og saa sig nødsaget til at rejse hasteligen (for at skaffe Penge), og under 11te April endnu udbad sig Tid for at tale med sine Venner, havde ikke faaet Sagerne ordnet d. 22de Avgust og har sandsynligvis maattet opgive sit Bo som fallit. Jørgen Pors og Christen Munk gjør nemlig Indførsel i Gaarden, og Landsdommer Lærke indstævner da Enken med hendes to ældste Sønner samt Friderich v. Carisius til at paahøre denne. Men da alle Brødrene ikke var lovlig indstævned, faar Vurderingsforretningen ingen Magt. Om der i Sagen er sket videre, vides ikke; men det er sandsynligt, at den er bilagt i Mindelighed, og Kreditorerne fornøjede, eftersom Tingbogen intet videre indholder om den Sag. Her hidsættes nu Vurderingen, tillige med hvad der for Retten i den Anledning forhandlede.

26de September [1682].

Otte mend [Navnene] Vand med Velfornehme Claus Vlff vdaff Viborg paa høvedele her Landsdomer Lerchis vegne det Anders pedersen och Niels pedersen vdi Veyrumb stod nu her for Retten och ved Eed efter Resesen hiemblit och tilstod At di som i dag var Maanet lofflig steffnet och Varsel gaff Velb. Friderich Carisius til Vischumbgaard, Itemb som i Morgen Komer Monnet steffnit dyderig Matrone Ane Thorsdatter Sl Bertell Jensens vdi Viborg med hindis Laugverge til hindis boepell och taldte med hindis pige Marren Ollisdatter I lige Maader frembkomb tuinde Andre steffnings Mend Nemlig Mads Jensen och Jens pedersen vdi hamershøff Som i lige maader ved eed efter Resesen tilstod at di som i Morgen Komer Monet steffnit och Varsel gaff Velfornehme Jens Bertelsen paa torstelund och taldte med hans Ladefoget Itemb same dag steffnit peder Bertelsen paa Albech til hans Boepell, for huis Loffmaal Ermeldte Claus Vlff Imuod dennemb achter Att forhuerrfue her til tinget, och I Rette lagde It schrifflig Affsicht Som for Retten bleff leest och paaschreffuit dis Indhold som følger, Kiendis vi Effterschreffne Dannemend Jakob Nielsen i faardall Chresten poffuelsen och Niels poffuelsen Ibmd. Mads Søffrensen, Mads Chrestensen Ladefoget och straange tomesen i Ørumb peder Chrestensen i Mollerup, Iens Andersen Chresten Andersen

och Søffren Andersen Ibmd Søffren Chrestensen i huolbech Iens pedersen Søffren pedersen, Jens Søffrensen och tyge Chrestensen Alle i forn. huolbech, Laus pedersen och Anders hansen i Kuorning, Søffren pedersen i Offuer Vischumb Søffren Søffrensen Ibmd Lauridtz Nielsen i Veyrumb, Niels Chrestensen i Velds, Kield Jensen och Suend Lasen Ibmd och Thomas Søffrensen i forn offuer Vischumb, Efftersomb vi Alle Samptlige er lofflige opkreffuit paa Sønderløngheridtz ting dend 22 Augusti at vordierre huis Roug Sed som til Vischumbgaard er Saaed, da haffuer vi begiffuit os paa Vischumb March dend 23 Augustj vdi heridtzfogedens Nerværelse peder hansen i handist effter Veledele och Welb. S^{er} Landsdomeer peder Lerchis hans fuldmechtigis Forrevisning och bleff os paa Aastederne forrelest Welb. Jørgen pors och ChrestenMunchis Indførsel Aff dattou dend 3 Aprillis 1682 huor i dieris Forretning findis Indført Roug som er saaed til Vischumbgaard giønnings Roug 10 tønder Anden Kierffue Roug 10 tønder tride Kierffue Roug 10 tønder Saa haffuer vi til velb. S^{er} Landsdomers fuldmechtige først vordierit och Vdlagt til Fuldmechtigen giønings Roug som var ophøst 75 trauff 12 K traffuen vordierit for 3^{1/2} schp. Roug Anden Kierffue Roug befandtis 64 traff traffuen Taxierit for 2^{1/2} schp Roug tride Kierffue Roug var 60 traff och 3 Kierffue traffuen vordierit for 1^{1/2} schip, gjør til hobe aff Alle Slags Roug 199 traffuer och 15 Kierffue huilche Kuorren vi vdlagde til velb. S^e Landsdomeer peder Lerche med vip och straa at Følge, och det effter Capitels Kiøb at nyde och beholde, Som i denne Aar Aff Viborg Capitel bliffuer paasat, huilche saa pasierit bleff bekreffter vi med voris Egne hender och boemercher och videre til Sønderløngheridtzting ved tings Vinde bekreffte. Achtumb Veyrumbbye dend 23 Augustj Anno 1682 och befandtis saaledis Vnderschreffuit Jakob Nielsen C P S — N P S — M C S — M S S — S T S — P C S — I A S — C A S — S A S — S C S — I P S — I S S — T C S — S P S — L P S — A H S — S P S — S S S — T S S — L N S — K I S — N C S — S L S — effter huilche forschreffne ermeldte Claus Vlf var i dag tingsvinde begiendis, her til Suarede Velfornehme Jens Bertelsen Dons paa torstelund, At saa som hans trinde brødere, som Alle er offr 18 Vindter gamell och dieris Egen Verge iche haffde bekomet

lofflig Kald och Varsel, formindte derfor ey Nogen tings Vinde dereffter burde at Vdstedis Førend de vedkomende Arffuinger samplig lofflig var steffnit. Claus Wlff som Fuldmechtig suarede imuod Ermeldte Jens Bertelsens pretention, Saasom hans trinde brødere Ingen vise boepel her vdi landet haffuer, til med ey Egentlig vidis, huor dieris Rette boepel och forumb er aff dend Aarsag ey Anderledes Kunde giffues Kald och Varsell men formuoder paa sin S^o prindtzepals Vegne, at der er saa lofflig Kald och Varsel giffuen som det sig bør huor efter Claus Vlff aff Rettens betiendter efter denne Vordiering var tings Vinde begierindis. Jens Bertelsen der imuod suarede At hand iche Formuodede Claus Vlff At verre saa Ignorandt At hand Jou vel viste omb paa Nogens boepell tuilidis At de med Landstings Kaldsedel kunde Indsteffnis Formuoder endnu som til forn At kong. Mayst. heridtzfoget iche Nogen tingsvinde Vdsteder før derfore er giffuen lofflig Kald och Varsel, da efter tiltalle giensuar och denne Sags beschaffenhed och efttersom at der iche er giffuen lofflig Kald och Varsel, vides iche at Vdstede Nogen tingsvinde førend i same Sag bliffuer saa lofflig steffnit som det sig bør.

Hvad enten nu Friderich Carisius har faaet Gjælden klaret og Gaarden betalt eller ikke, saa er Ane Tornsdatter dog ikke endnu kommen ud af sine pekuniære Vanskeligheder, hvilket ses af efterfølgende Gjælds-brev, som hun i 1682 har maattet udstede til Præsten Niels Pedersens Enke Lisbet Nielsdatter i Galten paa 600 Rdl., og hvorfor hun gav Pant i noget hende tilhørende Jordegods i Salling. Men det kan forøvrigt ikke forekomme nogen underligt, at hun bliver nødt til at stifte ny Gjæld, saa længe Fyldestgjørelsen for Viskumgaard endnu ikke var ordnet. Imidlertid træffer man under 19de Februar 1684 Ottemændene vidne med Mads Bærtelsen, »det han i Dag her for Retten til andet Ting paa sin kjære Moders Vegne bød sig udi Rette, om nogen var, som havde hende noget til at tale«. Da synes alle de haarde Pust at være overstaaede, og for Fremtiden hører man heller ikke noget til de for Familien nærgaaende Gjældsfordringer.

Kiendisz Jeg Vnderschreffne Ane Thornsdzdatter Sl. Bertel Jensens Donsis fordumb Raadmand vdi Viborg, At Jeg Aff Ret vitterlig giæld schyldig er hederlige dydige och Gud

Elschende Matrone Lisebet Nielsdatter Sl. her Nielsz Peder-
sens vdi galdten Sex hundrede Rixdaller In spesie som hun
Mig Venligen londt och Medforstracht haffuer, huilche forn
Sex hundrede Rixdaller In spesie Jeg her med Loffr och
tilbeplichter Mig och mine Arffuinger, En for Alle och Alle
for En Redeligen och vel At betalle velbemeldte Lisebet
Nielszdatter eller hindisz Arffuinger til nu førstkomende 11
Mardtzi Anno 1683 Med sin tilbørlig Rendte Sex procentou
Aff huer hundrede, och dersom saaledisz behagedisz paa
Endten aff Siderne Capitalen iche lenger paa Rendte At ville
haffue bestaaende da vi huer Andre It Fiering Aar tilforn
At til Kiende giffue och løszkyndige och paa det velbemeldte
Elizabet Nielszdatter diszbedre for same sin Loen Kand
verre forsichret da pandtsetter Jeg hermed for Mig och Mine
Arffuinger til Velbemeldte Lisbet Nielszdatter och hindisz
Arffuinger Effterschreffne Jordeguds sz vdi Salling I Røding
herit och Sogen I Kundbye beligende Jensz Nielsen 1 Ørte
Roug 3 $\frac{1}{2}$ schp Berug 1 Ørt byg 7 $\frac{1}{2}$ schp gestrj byg 1 Ørte
Aur 3 schpr. gaas Aur 3 schpr Fuor Aur 2 pund Smør 1
Suin 10 β 2 Alb schouvogen 1 Føenød 1 Lamb 1 gaasz 2
hønsz 4 Sneesz Aal palli Søffrensen 1 Ørte Roug 3 $\frac{1}{2}$ schip
berug 1 Ørte byg 7 $\frac{1}{2}$ schp gestrjbyg 1 Ørte Aur 3 schp
gaaszaur 3 schp fuor Aur 2 pund Smør 1 Suin 10 β 2 Alb
schouvogen 1 føenød 1 Lamb 1 gaasz 2 hønsz 4 Snesz Aal
peder Olleszen 1 Ørte Roug 3 $\frac{1}{2}$ schp berug 1 Ørte byg 7 $\frac{1}{2}$
schp gestrj byg 1 Ørte Aur 3 schp gaasz Aur 3 schp fuor
Aur 2 pund smør 1 Suin 10 β 2 Alb schouvogen 1 føenød
1 lamb 1 gaasz 2 hønsz 4 Sneesz Aal, Himbborgherit Hemb
Sogen och bye 1 gaard Niels Simenszen paa boer huisz Aar-
lig schyld effter Jordbogens specier bedrager Sex tønder hart
Kuoren, huilchet Forschreffne Jordguods Med Ald disz til-
ligende. Som nu tilliger och Aff Arildsz tid tilliget haffuer
och bør dertil at lege Med Rette velbemeldte Liszbet Niels-
datter schal haffue til It frit Vnderpandt saa dersom Jeg
eller Mine Arffuinger Fandtisz Forsømelig och iche effter
opsigelse Ermeldte Capital Med disz paaløbende Rendte och
Indterese til bem. tid och termin betalde schal det staa Mer
Ermeldte Liszbet Nielszdatter eller hindisz Arffuinger frit
forre same pandt At tiltrede och det til It frit brugelig pandt
Nyde och beholde, Indtil saa lenge det Aff mig och Mine

Arffuinger schaadløs i Alle Maader Indløst bliffuer, forsicherinde hinde her huosz samme Jordeguods ey at verre eller her efter schal bliffue pandtsat Soldt eller til Nogen anden affhendt førend hun eller hindisz Arffuinger schaadløs i Alle Maader Contendtierit och Affbetaldt vorder, forschreffne punchter och Articuler loffuer Jeg Anne Thorensdatter At holde Ermeldte Liszbet Nielsdatter Aff mig och mine Arffuinger en for Alle och Alle for En til ydermiere stadfestelse haffr Jeg dette Med Egen haand Vnderschreffuit och mit Segenet hostrycht och Minne Kierre Søner Jensz och Augustinus bertelsen Donsz med mig til Vitterlighed Vnderschreffuidt.

Actumb Viborg dend 19 Mardtzi Anno 1682.

Sallig *Bertel Jensens Enche Ane Thorensdatter.*

Egen Haand (L. S.).

Itemb til Vitterlighed

Jens bertelsen dons

Mppria.

Augustinus Bertelsen

Mppria.

Frembviist paa Viborg Landszting Ano 1683 dend 28 Mardt och protoculierit.

Frands Berring

Mppria.

Herpaa gaar jeg over til et Syn, der er taget over *Tjelegaard* 1685. Det viser, at Gaarden er bleven noget forfalden, men naar man betænker, at Erik Grubbe den Gang var en gammel Mand og var ene om alt, kan man ikke forundre sig saa meget derover. Iøvrigt angaar Synet kun, »hvad Bygfældighed derpaa var«, og der tales blot om det ældste søndre Hus, hvilket vist nok var opført, imedens Gaarden var i Viborg Kapitels Eje, og nogle af Udhusene, hvorhos der er foretaget en Vurdering af Besætningen, rimeligvis til Efterretning i Anledning af en eller anden Bestemmelse, der skulde tages med Avlingen og den Del af Gaarden, som dertil benyttedes. Derimod tales i Forretningen slet intet om den egentlige af Jørgen Skram opførte Hovedbygning, der byggedes 1585. Det i Synet omtalte søndre Hus er vist nok det samme, der endnu staar for sønden i Gaarden. Da det paa Huset værende Taarn stod paa Fald, er det sand-

synligvis kort efter blevet nedtaget, men de tykke Mure og svære hvælvede Kjældere synes endnu længe efter at dette er skrevet at kunne trodse Tidens Tand, især dersom der tages nogle Forholdsregler med Hensyn til en i det ene Hjørne værende temmelig truende Revne.

Thisdagen dend 27 Januarj 8te Mend Las piersen i Kuorning Jens Chrestensen i Hammershoff peder Chrestensen i Mollerup i Stedet for Las Lasen i Ørumb for hans Suagheds schyld Niels Jackobsen i Vorning Søffren piersen i huolbech Olle Jackobsen i Vinge Jens Nielsen och Anders hansen i forn. Kuorning vand med høyachtbare Michel Thomesen Fuldmectig paa Thielle paa sin Gunstig herris Vegne, som med tuinde Kaldsmend Nemblig Niels straangesen och Hans Jensen i Ørumb Beuiste Med dieris Eed her for Retten effter Loffuen at de i dag 8te Dage Lofflig Varsel gaff Anders Chrestensen i Føfflumb Jens Chrestensen i Vinge Jørgen Nielsen i Hollumb och peder Jensen Vad i Velds hid til tinget i dag At Møde dieris Syn til Thiellegaard dend 5 Januarj Nest forleden At Affhiemble, Saa frembkomb Nu her for Retten forschreffne Synsmend och ved dierris Eed effter Loffuen hiemblit och tilstod At de forschreffne dend 5 Januarj Nest Affvigte vor til Syn til bem. Thiellegaard, huad bøgfældighed derpaa vor, och da Befandtis paa Borgegaarden paa Thornet ved Sønderhus, er Muren gandsche Brøstfeldig och staar paa Fald, saa det Synis Med Liffsfarre At gaa der Vnder, och iche Sees det paa Nermer Maade Kand Ferdigis, end det Jou vil gandsche Nedertagis och paa Nye Igien opsetis och er Aldt tømerverchet med tømmer och Aldt gandsche Roden och Vtienlig, Findis iche Mierre Blye derpaa end som paa spiret offr glamb Vinduerne, I de Vnder Verelser aff same hus som kaldis poederens Kamer, Krog Kamerit och Aur Kameret var Ingen glosz Vinduer, I Aur Kamerit er En Bielche Ved dend Ene Ende Affrondet och Liger paa en støte Bege Dørstolperne for Krog Kamerit med døren er borte, er och Muren ved Same Kamerdør Brechet och en Deel Murstenene borte, Aff det schielle Romb Imellumb Krog Kamerit och brøgersit Fattisz der 12 deller i gaangen Ind til Krog Kamerit Aannen i Offuenen och Kedelgruen er Aldelisz Wdøchtig och vil til dis Ferdiggjørelse Merre end It hundrede steen Behøffuisz, Lofftet offr

brøgerset och hen offr borgestuegongen Kand iche Ferdiges Med 10 tøldte deeller 1 bielche offr same Lofft er med dend Enne Ende Aff Rondet och Liger paa en støte. Lofftet offr Neder Brøgersz Lofftet Kand och iche Ferdigisz Vnder 9 tøldter deeler, Klinchen och handtagit fra Koberdøren for Køllen er borte paa Same tuinde Lofft er Ingen glor Vinduer, Lofftet Imellumb borgestuen och spise Kamerit vil forbedrisz med It tyldt deeller, En Bielche i spis Kamerit er Aff Rondet, det Vindue I borgestue gangen saa vel som døren derfor er borte, paa dend Øster Side Aff borgestuen och brøgerset er 24 Allen Leder aff Røndet, paa dend Norder Side Aff gafflen paa det Sønder husz er en deel Aff Muren Reffnit och iche Med temlig stoer Bekostning Kand Ferdigisz, Brandtmuren om Deynstouffgaarden, paa dend Veystre och Norder Side er en stuor deel Brechet, Som iche Med 300 Mursteen Kand Ferdigisz, De trey Binding for dend Sønder Side Som er Muret Imellumb stolper och Med tagsteen techt der offr, som er schielle Romb Imellumb bleg loffuen och deystue gaarden, er der Aff Ald tømmerit Roden och Vtienlig, och tagstenene paa techet i støcher, paa Ald deystuehusit er iche Vden It liden gamel glor Vindue I tornit paa det stuorre hus som er Aff deelt til 3 Loffter huor paa det første Ingen Deler findisz och paa de Andre tou offuen for er Deellerne Aff Røndet paa de offrloffter fattis 6 Loger, Lofftet Imellumb Sallen och Somerstuen vil forbedris med It halff tøldt deller, Muren paa dend Sønder Ende Aff gaffuelen er Reffnit paa bege Sider, paa den øster Side meere end 3 finger bred, och paa dend Vestre Side 2 Finger bret fraa huer Andre, Som Synisz iche Vden stuor bekostning At Kand forferdigisz, paa Sallen er Ingen glor Vinduer, En deel Aff schorstenen for paa Offr hameren er Nedfalden och hameren borte, Kledningen i Sallen offr sparrerne er borte, Vndtagen offr 6 fag paa dend veyster Side ved Norder Ende, Winduerne i gaangen til de Offrkamere er borte Vndtagen tou smaa i en Karmb Som en Deel Ruderne er borte Aff och en deel i støcher, i Alle stuerne Kamer och gange Som haffr verit Lagt med gulstien Fattisz offr halff Andet tusind gulsteen, paa de smaa gaffle Aff Sønder Side, paa det stuore husz i borgegaarden er en stuor deel Aff blyet paa Listerne borte, och Muren paa denemb

heel brøstfeldig, och It Murancher paa dend vesterste gaffuel er borte, saa det synisz At same gaffle Med Første vil Forbedrisz som iche med stuor bekostning Kand schee, Vdi Ladegaarden vdi høystaalden Findisz Ingen Loffte Andet end Nogle gamel Roden Fiel, Som liger her och der strøet offuer stoldkameret er Lofftet gandsche Roden och Fandtisz der Vdi Ingen glosz [Vinduer och] . . .¹⁾ Ingen Fuorkiiste och Fattisz i stolden for spiltoffuerne 18 Allen Leder, 2 stolper 3 foedstøcher, Kledningen Aff Fiel Imellemb spiltoffuerne er dend største deel Borte aff, Muren Aff tuinde Vege i staalden er borte dend offrstaaldør er Aff Kløffuen tree och dend Nederste Aff gamel Røden fiel och en trestabel som Klinchen falder i, Døren Imellomb staaldkamerit och staalden hengte I tre Luchelsen paa dend offrstaaldør er en treschoed, dend Øster Ende aff gaffuelen paa stolden er Kled med Riisz och Fatisz 2 Deler til Vindschierd, paa Ald staaldhusit Fattisz 4 Lesz tag, paa Øxenhusit er paa dend Vestre Side 60 Allen Leder Aff Rondet och paa dend Sønder ende 14 Allen Leder paa Søndergaffuelen paa Kledningen Fattisz 3 Deller paa same gaffuel er Muren Aff en stuor Veg borte paa den øster Side Fattisz 3 Allen Leder Østerpuortene vil giørisz Aff Nye En Bielche i forn. Øxenhus paa den øster Ende er Aff Rondet och Fattisz paa Ald same husz 10 Lesz tag, paa Laden Er 17 binding gandsche brøstfeldig och staar paa Fald baade Inden och Vden tømmer, och Seesz iche At det Kand Rettisz Inden det vorder Nedtaget och med en stuor Deel Nye tømmer Forbedrit puorterne For bege Enderne Aff Laden behøffisz at giørisz Aff Nye och fandtisz Ingen Laase for demb paa den Veystre ende Aff Laden er en Veg Nederfalden och Murstenene borte, Fattisz paa same Veystergaffuelsz ende aff Kledningen 2 Fiel, paa Veyster Fehusz er bege gafflene Kled Med Riisz och Alle Dørene henger i tre, dette Afhiemblit de for It Fuld Syn, och stod Ermeldte Michel Thamesen Med Forschreffne Synsz Mend til Vedermaalszting och Vor tingszvinde her effter begierendisz, effter same forskreffne Varsel Vandt endnu Forschreffne Firre Mend At de Offuenbemeldte 5 Januarj vordierede de heyster och hoper samt Queg och Femon smaat och stuort som da

¹⁾ her er Bladets øverste Kant i Bogen afslidt.

paa gaarden var Nemblig 1 Suortebrun hope i 8tende Aar 8 Sldr 1 brunblesit hope 10 Dr 1 Rødblesit hope 8 Dr 1 brunblesit plag i Anden Aar for 5 Dr 1 brun och 1 suort ditou Aff lige Alder 6 Dr 1 brun hope i 5te Aar 11 Dr 1 brun ditou som Kaldisz dend Smalle Aff lige Alder 6 Dr stude i 7uende Aar 3 støcher a 5 Dr er 15 Dr och 1 Aff lige Alder For $3\frac{1}{2}$ Dr stude i 5te Aar Først tou støcher 7 Dr. 1 for [9]¹⁾ Dr Noch 2 for 5 Dr 1 for 3 Dr 2 $\&$ 1 for 3 Dr 1 for 1 Dr 3 $\&$ 8 β I 4de Aar 4 støcher for 8 Dr 1 for 2 Dr 1 $\&$ 2 for 6 Dr 1 for $5\frac{1}{2}$ $\&$ I 3de²⁾ stude 1 par for 5 Dr Noch 1 par 14 $\&$ Noch fire støchet 6 $\&$ er 6 Dr Itemb 3 støchit 7 $\&$ er 5 Dr 1 $\&$, Kiør offr 7 Aar gamel Først 9 støcher støchet 5 $\&$ er 11 Dr 1 $\&$ tuinde A 6 $\&$ er 3 Dr endnu tou a $7\frac{1}{2}$ $\&$ er 3 Dr 3 $\&$ Saa och 2 a $6\frac{1}{2}$ $\&$ er 3 Dr 1 $\&$ Noch 1 for 1 Dr Noch 3 for 4 Dr 2 for 9 $\&$ Noch 2 for 2 Dr 8 β , de Andre Kiør och Quier Som hafr faaet 1 Kalff och der offuer, bleff saaledisz Vordierit Først 2 for 4 Dr 1 $\&$ 2 for 3 Dr 2 $\&$ 1 for 6 $\&$ 1 for 2 Dr. 1 for 9 $\&$ 1 for 7 $\&$ 2 for 11 $\&$ 2 for 14 $\&$ 2 for 13 $\&$ 2 for 11 $\&$ 2 for 3 Dr och 1 for 7 $\&$, 3 Quier for 3 Rixdr 2 for 5 Dr 3 for 6 Dr endnu 1 Quie for 10 $\&$ Noch 2 for 5 Dr, Endnu 3 stude och 4 Quie Vngnøder a 3 $\&$ er 5 Dr 1 $\&$ 2 Aaringsz stud Kalff a $2\frac{1}{2}$ $\&$, 3 Quie Kalffue 4 studkalffue a 2 $\&$ er 3 Dr 2 $\&$, 78 Faar och Lambhøffder støchit offuer hoffuid 20 β er 24 Dr $1\frac{1}{2}$ $\&$ 6 Veyrlamb a 8 β endnu tou tyrre for 5 Dr 15 galdt Suin a 2 $\&$ 24 Sou Suin a $1\frac{1}{2}$ $\&$, 24 polder a 8 β 2 Orninger a 2 $\&$ endnu med forn. Vordieringsz mnd Michel Thomesen til Vedermaalsting och fandtisz i Laden fire guol Roug 1 guol Aur och 20 traff byg paa stengerne offr Fehuszszene Vngefer 66 Les høe.

At Palle Dyre, efter at han var bleven gift med »Marie Grubbe«, havde sit Ophold paa Tjele, er bekjendt nok, og der udviklede sig da hos Almuesfolk den Mening, at Palle Dyre nu var Gaardens Ejer, som han i Virkeligheden var dens Herre. Dette lyser klart frem af en Forhandling paa Tinget under 28de Oktober 1686. Der findes da følgende:

. . . For Retten fremkom Ib Christensen af Hammershøj, Delefoged i Herredet paa hans gunstig Herres og Hos-

¹⁾ Tallet er utydeligt. ²⁾ Her er vist af Skriveren glemt Ordet: Aar.

bonds Vegne og fremstillede tvende Kaldsmænd, som tilstod, at de i Dag 8 Dage var for Tjele Port og der stævnet den højædle og velb. Herre Palle Dyre til Tjele, saa vel og hans Fuldmægtig Michel Thomesen, og talte med Kokkepigen Dorete, i Dag her til Tinget for Vinders Paahør angaaende den Aa, som løber imellem Sjerring Grund og Vorning Grund om dis Fiskeri. Imod forskrevne Stævnemaal prætenderet Michel Thomesen og formente, samme Stævning ikke at være lovlig, formedelst velb. Erik Grube ikke var stævnet, som Grundens rette Ejere, da efterdi Michel Thomesen her for Retten foregiver, velb. Erik Grube til Tjele at være Lodsejere til omtvistede Aaes Grund og Fiskeri, og hans Velb. ej derfor at være stævnet, da have de derfor lovlig Kald og Varsel at give, førend Tingsvinde udstedes.

Angaaende Fiskeriet i den her omtalte Aa, der i sit nedre Løb kaldes Skals Aa og løber ud i Hjarbæk Fjord, samt ulovlig Skovhugst, Kjørsel i Eng og Kjær, Lyngslæt, Tørvegrøft o. s. v. paa Erik Grubbes Ejendomme var der Aaret før udgaaet et Forbud, som han lod kundgjøre fra Dør til Dør rundt omkring i Herredet og derefter oplæse paa Tingstævne. Men der skete des uagtet mange Ulovligheder i saa Henseende, hvilket Tingbogen giver adskillige Beviser paa. Nogle Beboere i Vorning og Hviding vare saaledes en Gang indstævnedes for ulovligt Fiskeri og blev tilstrækkelig overbeviste ved de fremkaldte Vidners Forklaringer. En anden Gang gjordes der Jagt paa Mads Christensens Dreng i Hvornum, fordi han kom ned af Lindum Skov med over 70 Stænger og Voller paa hans Axel. Hvad den ulovlige Skovhugst angik, da overskred den alle Grænser, men jeg maa nu ikke overskride mine Grænser ved at komme nærmere ind herpaa for denne Gang. Jeg vil da blot i Afskrift meddele Forbudet.

[26de Maj 1685.]

Forbydes alle og enhver, ihvor det er eller være kan, at fiske eller fiske lade med nogen Vaaddræt, Ruser eller Aalegaards Stader paa Tjele, Vinge og Bigum Hovedgaardes eller underliggende Godsens Grund og Ejendom, uden de jo haver skriftlig Bevisning eller Fæste derpaa; hvo herimod gjør, stande til Rette derfor som for andet uhjemlet efter Kongl. Majst. Lov pag. 795 og 796, og hvis Aalegaard alle-

rede er bevilget, skal saaledes bebygges og vedligeholdes, at ingen Gang kan overkomme og derover ulovlig Skovhug begaaes; hvis det befindes, haver enhver dermed sin Fæste paa samme Aalegaard forbrudt, maa og ingen nogen Knubskib eller Baade bruge at overføre med i Aaen neden under Lindum og Bigum Skove, saafremt de ej vil staa til Rette derfor, som vedbør. Sammeledes og forbydes alle og enhver, i hvor det være kan, at begaa nogen Jagt, Skytteri eller gaa med nogen Bøsse paa forn. Hovedgaardes og underliggende Godes Grund og Ejendom eller udi dis tilliggende Skove og Enemærker efter denne Dag, saafremt de derfor ej vil stande til Rette som for uhjemlet og derforuden bøde efter bem. Kongl. Majst. Lov pag 802, nemlig, for hver Gang det overbevises, udi Felit 100 Lod Sølv og udi Enemærket 200 Lod Sølv. Forbydes og, ihvor det være kan, at komme i Tjele tilliggende Skove og Skovparter med Heste og Vogn og der ulovlig enten i Kjære, Moser eller Skoven noget at afhugge eller bortføre, ved hvad Navn det nævnes kan, om de ej med Straf derfor vil anses som en Tyv, Heste og Vogn at have forbrudt, og derfor de bøde sine 3 R , Ex. lib. pag. 981. I lige Maader og forbydes alle og enhver, i hvo de være kan, at kjøre eller kjøre lade over Graakjærvasen, eller og at lade deres Øg, Heste eller Kvæg at komme i forn. Kjær, Saxdal eller i det Eng paa Begskjær, som hører til Tjele, og ikke heller udi Gaasmild Eng paa Kvorning Kjær eller paa Naarup Eng, som hører til Tjele. Item og ikke heller paa nogen Engkjær eller Agerjord, som bør at hegnes til de øde Gaarde, der til Tjele er beliggendes, uden de dertil lovlige er bevilgendes; hvo her imod gjør, vide sig at stande til Rette derfor, som vedbør. Saa vel som og forbydes alle og enhver, i hvo det være kan, at høste eller afføre noget Korn eller Hø af nogen af de Ejendomme, Ager eller Eng, som ligger til Tjele Gods og des Bøndergaarde, under et fuld Voldsbøder at betale, Ex. libr. 3 pag. 466, eller og derfor at vorde Ransmænd, Ex. libr. 6 pag. 962, uden de derpaa erlanger skriftlig Bevilgning. Item forbydes alle og enhver, som dermed ej er bevilget, Lyng at slaa eller Tørve at grave udi Tjele tilliggende Endels Hede og deraf at føre under at lide som for uhjemlet og derforuden Heste og Vogns Forlisning og

at have forbrudt. In Summa forbydes hermed alle og enhver, i hvo det være kan, sig til nogen Nytte, i hvad Maader det være kan, at bruge eller bruge lade noget af forskr. Tjele, Vinge og Bigum Hovedgaardes eller af deres underliggende Godsdes Grunde eller Ejendomme uden dem, som ved Fæste eller i andre Maader er tilladt eller bevilget. Hvo her imod gjør, vide sig derfor at lide efter Forseelsens Maade og efter Kongl. Majst. Lovs Indhold, hvorefter enhver vedkommende ville vide sig dette foreskrevne efterrettelig og for Skade at tage Vare.

Paa min gunstig Husbonds Vegne.

Michel Thomesen.

Endnu staar tilbage, hvad jeg har fundet om *Bigumgaard*, der tilhørte Erik Grubbe, men nu er nedlagt og udstykket til Bøndergaarde. Uden for Bigum By ligger en Gaard, som kaldes Hovgaarden, og Bigumgaard blev 1681 ogsaa kaldet Bigum Hovgaard. I Matrikuls-Protokollen af 1690 omtales denne Gaard saaledes:

Agerjorden til Bigum Hovedgaard saaes fire Aar, én Kjærv Byg eller Boghvede, to Kjærv Rug, én Kjærv Havre, hviler saa i fem Aar og er beliggende blandt Bigum Byes Agre, som vesten Bigum By bestaar af Sand og kold Hede-
muld, næst norden for og østen Byen rød Sand med lidet Muld, allerøsterst lidt bedre Muld. Agerdyrkingen falder temmelig trælsom med Gjødens Udførsel, eftersom Marken ligger alene norden og østen Byen. Er derfor $\frac{3}{4}$ af denne Hovedgaards Jord anset for skarp, $\frac{1}{4}$ for ond, Udjorden eragtes for udygtig. Under bemældte Hovedgaards Taxt henhører efter Matrikullen en enstig Gaard, kaldes Erikstrup, dens tilliggende Agerjord af Skov- og Hedeland er opbrudt og østen Gaarden bestaar af hvid Sandjord paa en død sort Arne, sønden Gaarden graa Sand, vesten Gaarden hvid og graa Sand med meget ringe Muld, anslaaes derfor for ond. Nok hører under Bigum Hovedgaards Taxt Bigum Mølle, som drives med Overfaldsvand, som af Naturen tilflyder af et lidet Væld, hvilket Væld dog om Sommeren i Tørke og om Vinteren i Frost bliver tørt, saa denne Mølle har stor Mangel for Vand og maa samle om Natten, hvis Vand han maler den halve Dag, mens Stenens Bredde er $7\frac{1}{2}$ Kvarter,

kan uden extraordinair Bekostning vedligeholdes, eragtes af sin Maling at kunne anslaaes for 1 Td. Hartkorn. Engene til Bigum Hovedgaard ere beliggende blandt Bigum Bys Enge ved Hornum-Vase Aa. Høet, derpaa voxer, bortskylles tit af voxende Vande og skal hentes en halv Mil borte, kan derfor ej højere taxeres eller sorteres, end herefter i Beregningen findes specificeret (der anslaaes Gaardens Eng til 12 Læs Middelhø, og Erikstrups til 4 Læs Middelhø). Overdrevet falder udi Lyngheden og Skoven, som for Middelgræsning anses (Gaarden: Middelgr. til 10 Høveder, Erikstrup: til 6 Høveder). Der foruden angives de syv Huses Jorder i Bigum at henhøre under Bigum Hovedgaards Taxt, hvilket ogsaa synes at være, samt eftersom samme Huses Jorder er nogle Ender af Bigum Hovedgaards Agre, hvilket eragtes af Markbøgerne; mens saasom samme Huse staa for sær Hartkorn i den Kopi vi have af sidste Matrikul af 1680 oprettet, saa have vi ogsaa nu ladet deres Tillæg særdeles beregne.

Bigum Skov bestaar af nogle Ege, dog mest Bøg, saa vel som noget Underskov udi Søvigkrat, som kan fede, naar fuld Olden er, 360 Svin, deraf beregnes til Hartkorn $\frac{1}{3}$ som er 120 Svin Gaardens Hartkorn beregnes da saaledes:

Selve Gaarden	6	Td.	4	Skp.	«	Fdk.	2	Alb.	«	Pg.
Erikstrup	4	—	«	—	«	—	1	—	2	—
Bigum Mølle	1	—	«	—	«	—	«	—	«	—
Skoven	5	—	«	—	«	—	«	—	«	—
	<hr/>									
	16	Td.	4	Skp.	1	Fdk.	«	Alb.	2	Pg.

og Husmændenes Hartkorn beregnes saaledes:

Lavrids P. Møller	«	Td.	2	Skp.	3	Fdk.	1	Alb.	2	Pg.
Otte Skrædder	«	—	3	—	3	—	2	—	2	—
Anders Oudsen	«	—	2	—	«	—	«	—	2	—
Niels Tøstesen	«	—	3	—	«	—	«	—	3	—
Christen Mogensen	«	—	2	—	«	—	1	—	«	—
Jens Jensen	«	—	1	—	3	—	1	—	«	—
Jens Prebensen	«	—	1	—	3	—	2	—	2	—
	<hr/>									
	2	Td.	1	Skp.	3	Fdk.	«	Alb.	3	Pg.

Efter den gamle Matrikel var Gaardens Hartkorn 18 Td., Skovens 12 Td. 4 Skp. og Husenes 4 Td. 7 Skp.

I Opmaalings-Protokollen findes anført angaaende Bigum By:

Bemældte By bestaar af 6 hele Gaarde og 2 halve, samt een liden forpagtet Gaard, kaldes Bigumgaard. Propriet. velb. Erich Grubbe til Tielgaard. Bemældte Bigumgaard beboes af Søren Lauridsøn, og Gaardens Jord ligger iblandt Bigum Bys Agre og har lige Sæd og Hvile med Byens Mark; befindes til samme Gaard 1 liden Sqvat Mølle, som ligger under Gaardens Taxt. Til samme Gaard ligger et lidet Stykke Skov, som er sat for sig selv i Matrikulen, ligger og en liden Sø, kaldes Bigum Sø, som undertiden fanges nogle faa Aborrer og Skaller udi.

Denne Sø, der nu er saa godt som udtørret, findes lige nord for Kirken, som ligger enlig lige ud til Langsøens Bred.

I Kirkens Kor findes en gammel Tavle, hvorpaa staar malet:

HER LIGGER BEGRAVID ERLIG OC WILBØRDIG FRW MAREN IWLL TILL BIGGOM HENDS SÆLIG LIG GWD GIFVE HENDE MED ALLE GODE CHRESTEN EN SALIG OC GLEDELIG OPSTANDELSE OC VAR HON SALIG IERRICK JVLS DATTER TIL HEGAR OC WAR FØD DER OC HENDES MODER WAR SALIG FRV MARREN IBS DATER SALIG JEP BENDERVP TIL HVIDSTEN HANS DATER OC DØDE HON PAA MED FAST SØNDAG SOM WAR THEND 2 MARSI MELLOM 6 OC 7 OM MARGEN ANO 1600.

Her meddeles nu et Syn over Gaardens Bygning, hvad Bygfældighed angaar, som optoges 1683, sandsynligvis i Anledning af Bortforpagtningen til Søren Lavrsen.

Tirsdagen d. 13de Februar [1683 vandt Ottemændene] med velfornemme Christen Rasmussen, Fuldmægtig paa Tjele, paa sin gunstig Husbonds Vegne, at Jens Christensen i Vinge, Esben Markvordsen og Mads Møller ibid., item Lavs Møller i Bigum Mølle, stod nu her for Retten og ved Ed efter Recessen hjemlede og tilstod, at de d. 11te Januar næstafvigte var til Syn til Bigumgaards Bygning, des Brøstfældighed angaaende.

Først Synnet det Nye Hus som Velb. Erich Grube Nyelligen haffuer Ladet opbyge Med behørige Lofft Vinduer

och Dørre, som var 4 Laasse och 2 Dør Klincher paa, Itemb Synnet Ladehussit paa dend Vester side och Nør Ende huor paa Fattis 20 Allen Leder och 12 Allen Remmer, Noch paa Samme Ende 3 Saudieller till Vindschierer, bege puortene For Laden er gandsche Øde, och Vill Aff Nye giørris dend Sønderste och Vesterste Vdschauffgaffuel er Slett Øde och borte och tuinde Fiell i dend stuurre dittou Nest ved, de Øffrige samesteds Vill med Søbmb tilslaaes paa dend Øster Side Fattis 6 Allen Leder, Noch Fattis paa dend Vester Side offuer tuinde guoll Som var Slet Øde baade med lechter och tag huor til Vill Behøffuis 12 Les tag, der for Vden paa same Side Befandtis Som var i lige maader gandsche brøstfeldig paa 10 Les tag paa dend Øster Side Fandtis brøstfeldig paa 4 Les tag med behørige Lechter, det Andet Som schall Verre got Synis ey at Kand Lege Vden en Kort Tid Som er offuer Ladedøren 3 Fag och paa dend Vester Side det Sønderste Fag, Ellers er det brøstfeldig paa Aldt det Andet och Synis iche at Kand Lige Vden it Aars Tid, 14 halfue Vege paa Same Lade findis brøstfeldig for leer och staffuer Noch Synit Feehusit paa dend Nør Side Som Fandtis brøstfeldig paa 26 Allen Leder, och paa dend Sønder side 62 Allen ditou paa Aldt hussit Fattis brøstfeld paa Techen paa bege Sider offuer 8 Fag hus for 16 les tag paa dend Øster gaffuel Fattis 4 Vindschier Fiell Imellumb offuen och Feehusit fatis en gaffuel Som bleff Nedbrut dend tid husit bleff reparierit Som aff Nye Vill opsettis med staffuer och Leer Sampt en Lofftis dør paa dend gaffuel for stuelofftet Vdi Same huus, der for Vden befandtis for stald och Fehuusdørene 4 Dørre 2 heelle och 2 tuekast dørre, som er Snart øde och i støcher, och Vill med Første Aff Nye gjøris dend Vester gaffuel Samesteds er gandsche Øde Vndtagen Nogen Riis Som der Vdi er Vindret och It støche sparre Samesteds øde och borte Leer och staffuer Fatis paa 19 halfue Vege, dernest Vdi Østerenden aff same Hus Var tuinde stuer med En Leerkacheloffuen Vdi, Sampt 4 Vinduer gamel och Snart øde Vdi Brøgersit Fandtis en Bagoffuen, huilchet di Affhiemblit for It fuld Syn.

Bestod store og lille Jens Nielsen i Ørum ved Ed efter Recessen, at de i Dag 3 Uger stævnedes forskrevne Synsmænd, enhver til deres Bopæl, for deres Syn i Dag her til

Tinget at afhjemle, og stod forn. Christen Rasmussen saa vel som Søren Lavsen, som nu bor paa Bigumgaard, med bem. Synsmænd til Vedermaalsting, der dette gik beskrevet.

Den til Gaarden hørende Mølle er nu ogsaa nedlagt paa Grund af Vandmangel, men dog mest, fordi man ikke kunde uden stor Bekostning holde Møledammen vedlige. I Tøbrud og heftige Tordenskyll fyldtes den af det fra de højere liggende Agre kommende løse Sand. Saaledes meddeler Egnens Folk, og de paaviser Stedet, hvor Møllen har ligget, lidt vest for Herregaardens Plads. Til Slutning meddeles en Vurderingsforretning i Forbindelse med Skifte, der fandt Sted i Bigum Mølle 1683.

Anno 1683 den 17de December var vi underskrevne nemlig Christen Rasmussen paa Tjele paa sin velb. Hosbonds Vegne indkaldet udi Lauridts Pedersen Møllers Bo udi Bigum Mølle at registrere og vurdere samt skifte og dele, hvis Middel og Gode som fandtes efter hans sl. Hustru Karen Søfrensdatte, imellem hannem paa den ene og hans tvende Børn nemlig Maren Pedersdatte, som han er Stibfader til, hvis tiltagne Væрге er Anders Jensen Fisker i Bigum, og Peder Lauridtsen hans egen Søn, som bem. hans Fader er selv Formynder for, paa den anden Side, med tvende tiltagne Vurderingsmænd nemlig Jens Christensen i Vinge og Christen Mogensen i Bigum, og blev da forevist som følger:

Vdi stuffuen 1 Nye furbuord med en gl foed vnder vordierit for 2 K 8 β 1 gl Egehalffkiste med Laasz paa 1 Dr. 1 gl schab med Kandbench 3 K 1 gl Furhalffkiste med en gl. Laas paa 1 K 1 gl leghalfftønde och 1 gl. heel ditou 2 K 1 gl deynkar 1 Seld och it Sold til hobe 1 K 8 β vdi brøgerset 2 gl pibkar a 12 β er 1 K 8 β 1 gl ballikar 6 β 2 gl striper 4 β 1 gl brøgkiel 4 Dr 1 liden haandkiell 1 Dr 2 gl stuoel med hallumbbond 4 β 2 standtønder 6 β 1 gl Øxe 1 K 1 gl bundkniff 6 β 1 gl graffspaade 10 β 1 Nauffuer 6 β 1 gl spegerboerd med schafft 2 β 1 Sauge 8 β 1 ditou 3 K 1 hiølie 1 K Sengekleder 1 gl Vedmels dyn 2 K 1 hølsklede och 1 gl blorgansz lagen 1 K Queg 1 gl graae hope 13 β ar for 5 Dr 1 brunblesit hesteplag 8 Sldr 1 Suorthielmit Kou 3 Dr 1 blachhielmit ditou 2 Dr 2 K 16 faar a 1 $\frac{1}{2}$ K er 6 Dr 2 lamb a 1 K er 2 K 1 gl trevogen med behørigheid 3 Dr 1 gl harre 8 β Kuorn I laden som var i behold fraa Seeden

Roug 1½ trauff vdi traffuen 4 schiper er 6 schiper a 14 β er 1 Dr 1 ₤ 4 β byg 1 trauff 17 Kierre vdi traffuen 3 schp er 5 schp a 10 β er 3 ₤ 2 β aur 1½ traff vdi traffuen 4 schpr er 6 shipr a 6 β er 2 ₤ 4 β, Noch 2 Suinpolder a 1 ₤ er 2 ₤ 2 grisz a 8 β er 1 ₤ Suma = beløber boensz Fellisz Formue penge 43 Sletdr 14 β.

Hvorimod blev angivet og fordret efterskrevne bortskyldige Gjæld som følger:

blev fordret for kongl. Contributioner nemlig Matrikul Skat for Oktober, Januari og April Kvartaler, hvert Kvartal 5 ₤ 13 β er 4 Dr. 1 ₤ 7 β, Kop- og Kvægskat til den 14 7tember 1683 forfalden 1 Sldr., Kornskat 4 Skpr. Rug a 14 β er 3 ₤ 8 β, 2 Skpr. 3 Fdk Byg a 10 β er 1 ₤ 10 β, 5 Skpr. 2 Fdk. Havre a 6 β er 2 ₤ 1 β, Oxe- og Flæskskat er 2 ₤ 2 β. Velb. Hosbonden fordrer Landgilde 36 Skpr. Mel a 14 β er 7 Dr. 3 ₤ 8 β, dernæst Landgilde af det Bolsjord, han bruger, 1 Skp. Rug 14 β, 2 Skp. Byg 1 ₤ 4 β, 3 Skp. Havre 1 ₤ 2 β, er til Hobe 3 ₤ 4 β. Nok blev fordret, som Stibdatteren Maren Pedersdatter arveligen efter hendes sl. Fader tilfaldt, Penge 5 Sldr, blev fordret, som blev bekostet paa den sl. Kvindes Begravelse, 5 Dr. 1 ₤, for et Træ, som blev lagt paa den sl. Kvindes Grav, at hugge 1 Sldr., Ole Nielsen i Beg fordret 2 Sldr., Ole Michelsen tjenendes Søfren Lavsens paa Bigumgaard 1 Dr. 3 ₤, Hans Bøg udi Viborg for Jærn 2 ₤ 8 β, Ane Nielsdatter udi Bigum 2 ₤. Dernæst er fordret til Papir, Skriveløn, Forseglingsspenge til Skiftebrevet, som ved Tingsvinde skal tages, 1 Dr. 8 β. Summa bedrager forskrevne bortskyldig Gjæld Penge 33 Dr. 1 ₤ 8 β lignet og lagt, da beløber Boens Formue højere end bortskyldige Gjæld 9 Dr. 3 ₤ 6 β, hvoraf Faderen tilkommer den halve Part, som er Penge 4 Dr. 3 ₤ 11 β, og Sønnen Peder Lauridtsen 3 Dr. 1 ₤ 2 β og Datteren Maren Pedersdatter 1 Dr. 2 ₤ 9 β, hvilken forskrevne fælles Boes Formue forn. Lauridts Møller haver til sig taget og lovet at svare til al den bortskyldige Gjæld, som fordres, saa vel som ogsaa hvis Børnene er arvelig tilfalden, og der foruden nyder Datteren Maren Pedersdatter fri af Boen uden nogen Afkortning i bem. hendes Fæderne- og Moderne arv hendes sl. Moders Gaangklæder, nemlig: 1 Kaabe Aff Klede 2 Røde Vedmelsz schiorter det ene persit 12 par Sølf Mallier

1 gammel Snørliff och hindisz Si Muoders hyuel Roch, og belovede bem. hendes Stibfader (indtil Gud hende i andre Maader vil forsyne) hvos sig at maa forblive, og hende med nødtørftig Klæde og Føde opholde. Dismidlertid nyder hun ingen Rente af hendes Anpart, dog naar hun det ej længer lyster, mens hun sig hvos andre Godtfolk vil forsøge, skal forn. Lavridts Pedersen være pligtig den aarlig Rente af forn. Arvepart at aflægge, hvormed det Skifte saaledes er til Ende gjort.

,
